

Ambities in balans brengen met structurele middelen

***Herijking provinciale rol en begroting Gelderland fase 2:
herijking inzet structurele middelen***

21825

Bijlage A: ingevulde formats per beleidsprogramma

Geel gemarkeerde teksten en bedragen in onderstaande formats zijn gemarkeerd om te verduidelijken dat deze onderdelen afwijkingen betreffen in het uiteindelijke voorstel van Gedeputeerde Staten t.o.v. de primaire richtbedragen.

5 oktober 2022

I Inhoudsopgave

1 Bereikbaarheid	3
2 Biodiversiteit	9
3 Aantrekkelijke leefomgeving	14
3.1 Cultuur & Erfgoed	14
3.2 Recreatie, Toerisme & Vrijheid	18
3.3 Sport.....	21
4 Gezonde leefomgeving.....	23
5 Economie	26
6 Water.....	30
7 Wonen.....	34
8 Vitaal bestuur	37
8.1 Gelders bestuur	37
8.2 Sterk bestuur & Weerbaarheid.....	40
8.3 Buitenlandse Betrekkingen & Lobby.....	43
9 Klimaat.....	44
10 Leefbaarheid	47
11 Agrifood.....	49
12 Klimaatadaptatie	52
13 Circulaire Economie.....	54

1 Bereikbaarheid

Bereikbaarheid – Wegen & Openbaar vervoer

Provinciaal profiel

Bereikbaarheid – Wegen & Openbaar vervoer raakt zowel het provinciale profiel op de grote fysieke opgaven, als brede welvaart. Dit is ook een wettelijke taak.

Rol provincie (Omgevingsvisie): ZELF: we nemen verantwoordelijkheid en geven het goede voorbeeld (en werken natuurlijk ook samen, we doen niet alles zelf). Argumentatie: de provincies hebben een (wettelijke) rol in de ruimte om samen met partners vooral te zorgen voor een samenhangende ruimtelijke aanpak. Integrale ruimtelijke keuzes voor wonen, werken, leefomgeving en mobiliteit. Een goed voorbeeld hiervan is een verstedelijkingsstrategie: vanuit een scherp ruimtelijk perspectief worden vroegtijdig vanuit verschillende invalshoeken opgaven en noodzakelijke maatregelen (en investeringen) in beeld gebracht. Op basis hiervan ruimtelijke afwegingen. Dit met de link naar een brede welvaart. De inwoners van Gelderland kunnen niet werken, wonen en recreëren zonder zich goed en veilig te verplaatsen. Dit is een randvoorwaarde voor een gezond, veilig, welvarend en schoon Gelderland.

Als we kijken naar structurele middelen van de provincie gaat het hierbij om:

- Wettelijke taak beheer, onderhoud en verbetering infrastructuur
- Wettelijke taak concessies spoor en bus

Context: eerdere gemaakte keuzes

De provincie heeft de wettelijke taak om het beheer, onderhoud en de infrastructuur te verbeteren, als opdrachtgever het openbaar vervoer te verzorgen en moet ervoor zorgen dat alle regio's binnen de provincie goed bereikbaar zijn. Daarbij zijn de Omgevingsvisie en Visie voor een bereikbaar Gelderland en het Kader Beheer provinciale infrastructuur 2022-2025 richtinggevend voor wat we momenteel uitvoeren. Vanuit deze visies en kaders zijn eerder al scherpe keuzes gemaakt: welke maatregelen dragen het meeste bij aan de ambities en waar ligt dus de focus op. Dat betekent dat we niet overal evenveel willen doen. Het gaat om de meest effectieve en efficiënte maatregelen. Hiervoor hebben we de volgende keuzes gemaakt:

- In de genoemde visies ligt de focus op het benutten van het bestaande netwerk, bereikbaarheid van stedelijke netwerken en op mobiliteitsmaatregelen die het meeste bijdragen aan ambities. De reiziger wordt verleid om de slimste en schoonste keuzes te maken om te reizen: niet allemaal tegelijk op dezelfde plek (thuiswerken, fietsen i.p.v. auto, etc.). Op die manier worden zoveel mogelijk inframesmaatregelen voorkomen. In en tussen de stedelijke netwerken zijn de grootste knelpunten te vinden, daar ligt dus de focus op. Tegelijk moeten alle Gelderlanders zich kunnen verplaatsen (besluit PS en GS): de keuze aan vervoersmogelijkheden is minder dan in de stad, maar we bieden wel lean and mean mogelijkheden (zoals Haltetaxi).
- Voor verkeersveiligheid passen we een risico gestuurde aanpak toe. Acties zijn gericht op de grootste risico's, zodat de inzet effectief en efficiënt is.
- In 2021 is bij het actualiseren van de onderhoudsbehoefte en de planning voor de werkzaamheden in de komende jaren nadrukkelijk gekeken hoe we deze kunnen uitvoeren zonder aanvullende structurele budgetten op het niveau 'sober en doelmatig'. Ook zijn de gehanteerde uitgangspunten getoetst door een onafhankelijke marktpartij. (zie ook toelichting in format).

Bereikbaarheid – Wegen & Openbaar vervoer

Richtbedrag

Het richtbedrag voor het beleidsprogramma Bereikbaarheid is € 241,0 mln. euro (structurele middelen). Ook in de voorgaande jaren is een vergelijkbaar structureel bedrag beschikbaar geweest.

	Variant Minder	Variant Richtbedrag	Variant Meer			
a. wettelijke taken	<p>Wettelijke taak; eigen wegen en fietspaden</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beperken van wegen verhardingen, groen onderhoud en schoonmaken wegelementen: -0,65 mln. • Besparing op de bedrijfsvoering van Beheer en Onderhoud Wegen door het afstoten districtskantoor Warnsveld en stop op verder verduurzamen van panden. -0,2 mln. • Besparing op gladheidsbestrijding: -0,5 mln. • Besparing op reconstructie advies door heroprioritering tov andere onderzoeken: -0,2 mln. • Vermindering budget voor trajectmanagement: - 2 mln. • tegenvallers projecten trajectmanagement door hoge energieprijzen, hoge aannemerskosten, 	€ 70,45 mln	<p>Wettelijke taak; eigen wegen en fietspaden:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Beheer en onderhoud areaal bestaande uit 1160 kilometer provinciale wegen, 1100 kilometer fietspaden en 160 kilometer parallelwegen, opgebouwd uit verhardingen, civieltechnische kunstwerken, groenvoorzieningen, elektrotechnische installaties en wegelementen. Op kwaliteitsniveau “sober en doelmatig”: minimaal voldoen aan de landelijke technische richtlijnen, het wettelijk minimum voor wegbeheer en komt er geen achterstallig onderhoud voor. De assets functioneren zoals dat is bedoeld. De assets onderhouden, waar nodig verbeteren en de provincie verleent diensten als gladheidsbestrijding, incidentmanagement en verkeersmanagement. 	€ 74 mln	<p>Wettelijke taak; eigen wegen en fietspaden: Beheer en onderhoud vanaf 2026 afstemmen op de mate en wijze van het gebruik van de infrastructuur en de daarmee samenhangende onderhoudsbehoefte.</p> <p>Beheer en onderhoud rekening houden nieuwe ontwikkelingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Landelijke ontwikkeling om alle Vri's te veranderen in i-Vri's. Eenmalige investeringen plus hogere onderhoudskosten. ○ Tijdige en intensievere bestrijding van plaagsoorten zoals de Eikenprocessierups en Japanse Duizendknoop. ○ Ruimer budget voor vervanging en groot onderhoud gezien de leeftijd en toestand van met name onze civiele kunstwerken. ○ Verduurzaming van materialen en uitvoering. ○ Dekking van verdere verduurzaming van bijv. voertuigen en bijbehorende hogere beheerkosten. ○ Budget voor de toegenomen kosten van bijvoorbeeld: <ul style="list-style-type: none"> ○ Grondstof- en brandstofprijzen ○ De gevolgen van de omgevingswet en geluidproductieplafonds (SWUNG2); 	€ 79 mln

Bereikbaarheid – Wegen & Openbaar vervoer

<p>etc. niet binnen ambitie kunnen opvangen</p>				<ul style="list-style-type: none"> ○ Uitvoeren en beheersinspanning RISM II (Road Infrastructure Safety Management). Europese verplichting. 	
<p>Korte afstanden:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Verminderen van subsidies voor Hoofdfietsnet: - 2.3 mln. ○ Hoofdfietsnet Subsidie fietspaden (50% minder budget): - 0,2 mln. ○ Besparing op promotie en stimulering fietsverkeer. Geen campagnes voor fietsverkeer: - 0,05 mln. 	<p>€ 2,45 mln</p>	<p>Korte afstanden Handhaven budget voor subsidies aan Gelderse gemeenten voor het verbeteren van bestaande fietspaden van het Hoofdfietsnet met extra aandacht voor knelpunten op het gebied van verkeersveiligheid en fietsoversteekplaatsen</p>	<p>€ 5 mln</p>	<p>Trajectmanagement</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Verbeteren ten behoeve van fietsers door infrastructuurreconstructies ○ Verbetermaatregelen voor klimaatadaptatie, biodiversiteit en circulariteit. Bijvoorbeeld het verbreden van watergangen, aanbrengen van hemelwateropvang en -infiltratie, stimuleren van circulair werken, etc. ○ Uitbreidingen van wegen- en fietsnet of aansluitingen op OV om bereikbaarheid op peil te houden. ○ Het uitvoeren van projecten zoals snelheidsremmende maatregelen, aanleggen van rotondes, accentueren van in- en uitritten om de kans op kop/staart ongevallen te verminderen, etc. 	
<p>Lange afstanden: - 11.3 mln.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Budget voor projecten lange afstanden (spoor, weg, MIRT afspraken en HOV) volledig weghalen. 	<p>€ 4,7 mln</p>	<p>Lange afstanden Handhaven budget voor projecten lange afstanden (spoor, weg, MIRT afspraken en HOV)</p>	<p>€ 16 mln</p>		
<p>Verkeersveiligheid Handhaven risico gestuurde aanpak op het huidige niveau</p>	<p>€ 2 mln</p>	<p>Verkeersveiligheid Handhaven risico gestuurde aanpak op het huidige niveau</p>	<p>€ 2,0 mln</p>		
<p>Wettelijke taak; concessies spoor en bus: Besparing op uitvoeren onderzoeken OV concessies – Studies door herprioritering binnen algemeen onderzoeksbudget: -0,3 mln.</p>	<p>€ 142,7 mln</p>	<p>Wettelijke taak; concessies spoor en bus Handhaven huidige budgetruimte voor concessies OV en voor uitvoeren onderzoek OV</p>	<p>€ 143 mln</p>	<p>Korte afstanden: Verbeteren bestaande fietsroutes op het Hoofdfietsnet en aanleg nieuwe hoogwaardige fietsroutes: + 2 mln. Structurele bijdrage om projecten te programmeren tot aan 2030 die het meest bijdragen aan de doelstelling van +35% fietsers in 2030. We verwachten hiermee voor 2030 een aantal extra verbindingen te kunnen verbeteren.</p>	<p>€ 7 mln</p>
		<p>Verbinden Uitvoeren onderzoeken, IPO-bijdrage, bijdragen derden/lidmaatschappen/dataplatform</p>	<p>€ 1 mln</p>		

Bereikbaarheid – Wegen & Openbaar vervoer

<p>Verbinden: Uitvoeren onderzoeken, IPO-bijdrage, bijdragen derden/lidmaatschappen/data-platform</p>	<p>€ 1 mln</p>			<p>Lange afstanden; HOV (Hoogwaardig Openbaar Vervoer): + 2,5 mln.</p> <ul style="list-style-type: none"> De woningbouwopgave is vooral gebaat bij kwalitatief snel en betrouwbaar OV, waardoor investeren in Hoogwaardig Openbaar Vervoer noodzakelijk zijn. Hierdoor worden nieuwe woonwijken beter bereikbaar gemaakt. <p>Verkeersveiligheid Inzet infrastructuur en campagnes.</p> <ul style="list-style-type: none"> Verdubbeling budget voor prioriteit verkeersveiligheid. Kern: samen met gemeenten en andere partners meer wegen veiliger maken. Passend bij ambitie dalende lijn van het aantal verkeersslachtoffers blijven inzetten tot nul in 2030. Inzet door inrichting infrastructuur veiliger te maken. En doelgerichte campagnes voor noodzakelijke gedragsverandering (zoals niet appen in verkeer) <p>Wettelijke taak: concessies spoor en bus: (+ 10 mln.) uitbreiding/verstedelijking OV om de steden bereikbaar te houden gezien grote woningbouwopgave komende jaren zonder dat dit ten koste gaat van de reizigers in minder-stedelijke gebieden. Meer OV laten rijden en daarmee de druk op de wegen beperken.</p>	<p>€ 18,5 mln</p> <p>€ 4 mln</p> <p>€ 153 mln</p>
--	----------------	--	--	---	---

Bereikbaarheid – Wegen & Openbaar vervoer

				Verbinden Handhaven op huidige niveau, Uitvoeren onderzoeken, IPO-bijdrage, bijdragen derden/lidmaatschappen/dataplatform, incl.handhaven bijdrage aan het Verenfonds	€ 1 mln
b. organiserend vermogen		NVT		NVT	NVT
c. 'verschil maken'		NVT		NVT	NVT
Totaal		€ 223,3 mln		€ 241 mln	€ 262,5 mln
Consequenties	<p>In deze variant wordt ingeleverd op het huidige kwaliteitsniveau van beheer en onderhoud. Dit kan er toe leiden dat op andere plekken kosten omhoog gaan. Bijvoorbeeld doordat er sneller ongevallen gebeuren (slijtage weg, gladheid) of door langere aanrijtijden als we een districtskantoor sluiten.</p> <p>Bij korte afstanden is minder budget voor de ondersteuning van gemeenten om fietspaden te verbeteren. Verwachting is dat de fietsinfrastructuur achterblijft in kwaliteit en de doelstelling vanuit onze Omgevingsvisie (35% van de bewegingen per fiets) niet gehaald gaat worden.</p> <p>Bij lange afstanden kunnen we projecten niet uitvoeren. Geen post onvoorzien, dus minder voorbereid op ontwikkelingen zoals stijging brandstofprijzen.</p>	<p>In deze variant voorkomen we achterstallig onderhoud en daarmee onnodige extra kosten, borgen we de veiligheid voor de weggebruiker en de omgeving en borgen we de beschikbaarheid van onze wegen en fietspaden.</p> <p>In deze variant is ook ruimte om te investeren in fiets en verbindingen om onze verschillende gebieden goed bereikbaar te houden vanuit andere delen van het land.</p> <p>We zetten op dit moment overigens ook incidentele middelen in voor fiets, hubs en infrastructurele projecten. Dit naast de structurele middelen.</p> <p>Binnen het richtbedrag kunnen we onze wettelijke taak op openbaar vervoer niet uitvoeren zoals we dit tot op heden hebben gedaan. Door o.a. brandstofprijzen, marktontwikkelingen en minder inkomsten door Corona is het huidige</p>	<p>Deze variant geeft meer ruimte om in te spelen op toekomstige ontwikkelingen. Bijvoorbeeld om in de komende jaren de grote aantallen nieuw te bouwen woningen bereikbaar te houden en om de groeiende beheer en onderhoudsopgave van het provinciale areaal op te vangen.</p> <p>Andere voorbeelden:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Door tijdig en proactief in te grijpen wordt schade aan de infrastructuur en overlast door invasieve exoten verminderd en zelfs voorkomen. ○ In dit scenario is er extra budget om te anticiperen op deze effecten door de wegen in te richten om de negatieve gevolgen van droogte en wateroverlast te voorkomen. <p>Voor de vergelijkbaarheid is ook in deze variant geen budget opgenomen voor de extra kosten bij Openbaar Vervoer (zie ook middenvariant) die neer lijken te komen op € 25 mln/jaar.</p>		

Bereikbaarheid – Wegen & Openbaar vervoer

Minder inzet op fiets (en OV) en geen projecten voor spoor en weg (lange afstanden), betekent dat de capaciteit voor fiets, OV en voor de weg niet op orde is. Hierdoor lopen wegen vol. Bereikbaarheid steden en landelijke gebieden niet voldoende. Nieuwe woningen en werklocaties niet bereikbaar. Terwijl we tegelijkertijd een toename van het aantal woningen verwachten in de komende jaren en van het aantal inwoners.

Binnen de variant minder blijft de budgetruimte voor OV op het huidige niveau: dat betekent dat we onze wettelijke taak op openbaar vervoer niet kunnen uitvoeren zoals we dit tot op heden hebben gedaan. Het huidige aanbod aan openbaar vervoer alleen in stand te houden met een jaarlijks aanvullende structurele bijdrage van € 25 mln. Zonder dit budget moeten lijnen worden geschrapt en gaat de kwaliteit van het openbaar vervoer voor onze inwoners naar beneden tenzij er alternatief vervoer voor handen is.

aanbod aan openbaar vervoer alleen in stand te houden met een jaarlijks aanvullende structurele bijdrage van € 25 mln. Zonder dit budget moeten lijnen worden geschrapt en gaat de kwaliteit van het openbaar vervoer voor onze inwoners naar beneden tenzij er alternatief vervoer voor handen is.

2 Biodiversiteit

Biodiversiteit

Provinciaal profiel

Het zorgdragen voor het structureel beschermen en beheren van de natuur is één van de kerntaken van de provincie en pijler van het ruimtelijk fysieke profiel. Deze taak is gedecentraliseerd vanuit het Rijk en daarmee sinds 2011 een (deels wettelijke) verantwoordelijkheid van de provincie. Daarnaast werken wij aan het verbeteren van de biodiversiteit in Gelderland door uitbreiding en kwaliteitsverbetering van het Gelders Natuurnetwerk (afspraken met Rijk Natuurpact 2011-2027). Qua stikstofopgave ligt er een heel grote doelstelling in Gelderland (door de aanwezigheid van de Veluwe, welke 62% van de totale Nederlandse oppervlakte van de overbelaste stikstofgevoelige N2000 gebieden uitmaakt). Dit maakt dat het belang en de urgentie zeer hoog is.

Tot slot werken we ook aan meer biodiversiteit en bos buiten de natuurgebieden vanuit de Uitvoeringsagenda Biodiversiteit en het Uitvoeringsprogramma Bomen en Bos (voor zover dit niet overlapt met ambities en opgaven vanuit het Natuurpact en de SPUK Natuur, tot op heden met incidentele provinciale middelen). (zie ook [beleidsprogramma biodiversiteit](#)).

Richtbedrag

Het richtbedrag voor dit beleidsprogramma is 42,0 mln euro (structurele middelen).

Hier bovenop komen tot 2028 middelen voor afronding van de ontwikkelopgaven uit het Natuurpact, die vanuit de Reserve natuur jaarlijks op de begroting gezet worden. En er zijn extra afspraken en maatregelen voor de stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden en de overgangsgebieden daaromheen (Programma Natuur 2021-2030 met voor de periode 2021-2023/2025 een Specifieke Uitkering Natuur € 160 miljoen).

Op dit moment wordt er vanuit Rijk gewerkt aan het opstellen van kaders voor het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Binnen Gelderland werken we onze plannen uit in een Gelders Programma Landelijk Gebied en drie gebiedsplannen. Daarin worden voor natuur maatregelen uitgewerkt die aansluiten bij onderwerpen als landschap (groenblauwe dooradering), systeemherstel, natuurinclusieve landbouw en versterken VHR doelen buiten Natura 2000. Er komt er veel additioneel budget beschikbaar voor thema's waarop wij als provincie op dit moment al actief zijn. Daarbij sorteert het Rijk voor sommige onderwerpen (mogelijk) ook voor op cofinanciering vanuit provincies, zoals voor de blauwgroene dooradering. Om alle nieuwe ambities in het landelijk gebied waar te kunnen maken, is het van belang dat we het organiserend vermogen binnen natuur niet in de tussentijd kwijt raken.

Biodiversiteit

	Variant Minder		Variant Richtbedrag		Variant Meer	
a. wettelijke taken	<ol style="list-style-type: none"> 1. Beheer van natuurgebieden en landschapselementen (door natuurbeheerders en gemeenten) <u>exclusief vergoedingen aan natuurbeheerders voor toezicht en handhaving (-1,2 mln)</u> 2. Continueren agrarisch natuur- en landschapsbeheer door boeren <u>exclusief de aanvullende beheerafspraak die ingegaan is per 2021 (-1,25 mln)</u> 3. Kosten uitvoering faunabeheer en schadevergoedingen Faunafonds <u>met hogere eigen bijdrage in schade door boeren (-0,5 mln)</u> 4. Uitvoeringskosten NB-wet en groene handhaving en toezicht 5. Monitoring natuur blijft ongewijzigd 	<p>22,3 mln</p> <p>4,9 mln</p> <p>5,1 mln</p> <p>0,5 mln</p> <p>0,5 mln</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Beheer van natuurgebieden en landschapselementen (door natuurbeheerders en gemeenten) incl. vergoedingen aan natuurbeheerders voor openstelling, monitoring en toezicht 2. Agrarisch natuur- en landschapsbeheer door boeren incl. de aanvullende beheerafspraak die geldt sinds 2021. 3. Kosten uitvoering faunabeheer en schadevergoedingen Faunafonds (huidige vergoedingen en eigen bijdrage handhaven) 4. Uitvoeringskosten NB-wet en groene handhaving en toezicht blijft ongewijzigd 5. Monitoring natuur blijft ongewijzigd 	<p>23,5 mln</p> <p>6,1 mln</p> <p>5,6 mln</p> <p>0,5 mln</p> <p>0,5 mln</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Beheer van natuurgebieden en landschapselementen incl. vergoedingen aan natuurbeheerders voor toezicht en + 0,40 per jaar voor bestrijden invasieve exoten (buiten instandhoudingsdoelen N2000); 2. Agrarisch natuur- en landschapsbeheer door boeren incl. de aanvullende beheerafspraak die geldt sinds 2021. 3. Kosten uitvoering faunabeheer en schadevergoedingen Faunafonds (huidige vergoedingen en eigen bijdrage handhaven) 4. Uitvoeringskosten NB-wet en groene handhaving en toezicht blijft ongewijzigd 5. Monitoring natuur blijft ongewijzigd 6. 1,30 Investeren in aanleg en herstel landschap door gemeenten en landgoederen (subsidieregeling) 7. 0,50 Investeren in biodiversiteitsverbetering van natuur en bosrevitalisering buiten N2000 gebieden (resterende 25% van GNN) 8. 2,50 Investeren in biodiversiteit in de bebouwde omgeving en het landelijke gebied (ism gemeenten en waterschappen) 	<p>23,9 mln</p> <p>6,1 mln</p> <p>5,6 mln</p> <p>0,5 mln</p> <p>0,5 mln</p> <p>1,3 mln</p> <p>0,5 mln</p> <p>2,5 mln</p>

Biodiversiteit

				9. 0,50 Aanleg faunavoorzieningen en landschappelijke inpassing gekoppeld aan trajectprogrammering provinciale wegen	0,5 mln	
				10. 0,25 Stimuleren van betrokkenheid van inwoners bij natuur	0,3 mln	
	<i>Subtotaal 33,3 mln</i>		<i>Subtotaal 36,2 mln</i>	<i>Subtotaal 41,7 mln</i>		
b. organiserend vermogen	1. Bezuiniging doorvoeren in externe uitvoeringskosten natuur bij IPO, BIJ12, RVO/NVWA (-0,4). NB: wij hebben hier als provincie weinig invloed op. De vraag is of wij een bezuiniging kunnen afdwingen bij RVO, IPO en BIJ12.	4,7 mln	1. Handhaven huidige uitvoeringskosten natuur extern (IPO, BIJ12, RVO/NVWA, natuurcollectieven)	5,1 mln	1. Handhaven huidige uitvoeringskosten natuur extern (IPO, BIJ12, RVO/NVWA, natuurcollectieven)	5,1 mln
	2. <u>Niet</u> voortzetten basisafpraak met ketenpartners IVN, SLG, GNM (-0,7)		2. Terug naar een marginale basisafpraak met ketenpartners IVN, SLG, GNM, die ligt op het niveau van voor 2020.	0,7 mln	2. Afspraken met de ketenpartners IVN, SLG, GNM behouden op hetzelfde financieringsniveau als de periode 2020-2024 (betekent +1,5 mln)	2,2 mln
c. 'verschil maken'	n.v.t.	-	n.v.t.	-	-	
Totaal	€ 38,0 mln		€ 42,0 mln		€ 49,0 mln	

Biodiversiteit

Consequenties

Wat doet de provincie NIET meer

1. Minder/geen handhaving en toezicht in natuurgebieden
2. Minder prestaties/hectares agrarisch natuurbeheer
3. Minder tegemoetkoming aan boeren voor faunaschades

Deze consequenties komen bovenop de punten die bij de variant 'richtbedrag zijn benoemd'

Impact maatschappij en partners:

- Het weren van recreanten in natuurgebieden tijdens broedseizoen of in zeer kwetsbare gebieden lukt niet zonder bijdrage aan toezicht en handhaving in natuurgebieden (recreatiezonering niet gerealiseerd).
- Gat in de beheerbegroting van tbo's wordt (weer) groter als zij geen vergoeding voor inzet toezicht en handhaving krijgen.
- Minder budget voor ANLB betekent dat wij gemaakte afspraken met de agrarische gebiedscollectieven en boeren in de gebieden niet kunnen nakomen. Sommige boeren kunnen niet verder met het beheer dat zij de afgelopen jaren hebben gevoerd. Ook leidt dit tot een tekort op benodigde cofinanciering voor het GLB-NSP.
- Dit gaat ook in tegen de gewenste ontwikkeling van verduurzaming van de landbouw en landbouwtransitie naar meer en meer natuur-inclusief in.
- Een hogere eigen bijdrage van boeren op faunaschades leidt tot (nog) lager draagvlak voor beschermen van fauna bij boeren.

Wat doet de provincie NIET meer

1. Niet bestrijden van invasieve exoten buiten de instandhoudingsdoelen N2000.
2. Niet meer investeren in aanleg en herstel van landschap
3. Niet meer investeren in biodiversiteitsverbetering van natuur en bosrevitalisering buiten de N2000 gebieden
4. Niet meer investeren in biodiversiteit in stedelijk en landelijk gebied
5. Niet meer investeren in aanleg van faunavoorzieningen en landschappelijke inpassing gekoppeld aan traject-programmering provinciale wegen
6. Niet meer bijdragen aan de aanleg van vispassages door waterschappen
7. Geen inzet meer op stimuleren van betrokkenheid van inwoners bij natuur
8. Geen bijdrage meer aan onderhoud kasteeltuin Middachten

Impact maatschappij en partners:

Ook in de midden variant zit nog steeds een grote bezuiniging op het organiserend vermogen door onze partner organisaties SLG, IVN, GNM. Zij vallen dan terug op een marginale basisafpraak die veel lager is dan de financiële (en inhoudelijke) afspraak over de periode 2020-2024. Dat zal er leiden dat zij (deels) moeten staken met hun werk en projecten in Gelderland.

Omdat zij ook veel werken voor gemeenten die projecten op het vlak van landschap en biodiversiteit uitvoeren worden die ook geraakt.

Door de financieringsafpraak op hetzelfde niveau te houden als voor de jaren 2020-2024, kunnen we rekenen op behoud van het organiserend vermogen die deze partijen inbrengen. Er staat nog heel veel te gebeuren de komende jaren en daarbij zijn partijen als de INV, SLG en NMG nodig om specifieke doelgroepen (burgers, gemeenten, jongeren, vrijwilligers) te bereiken en vrijwilligersinzet te stimuleren.

Biodiversiteit

- Bezuiniging bij RVO, IPO en BIJ12 leiden niet tot impact voor de maatschappij. Wel zal er dan meer werk bij de provincie zelf terecht komen, dat nu door RVO, BIJ12 of IPO wordt opgepakt.
- Geen middelen meer voor onze ketenpartners IVN, SLG en NMG zal ertoe leiden dat zij moeten staken met hun werk en projecten in Gelderland. De provincie raakt haar organiserend vermogen kwijt voor de doelgroepen burgers, gemeenten, jongeren en vrijwilligers.

3 Aantrekkelijke leefomgeving

3.1 Cultuur & Erfgoed

Aantrekkelijke leefomgeving: cultuur en erfgoed

Provinciaal profiel

Het onderdeel Cultuur en Erfgoed van het beleidsprogramma Aantrekkelijke Leefomgeving richt zich vooral op brede welvaart. Erfgoed kent ook een fysieke component, bijvoorbeeld waar het gaat om het werelderfgoed, archeologie en de restauratie van monumenten. De inzet gebeurt deels op grond van wettelijke taken maar is voor een groot deel autonoom. De provinciale rol is voornamelijk faciliteren en stimuleren (zie [beleidsprogramma aantrekkelijke leefomgeving](#)).

Richtbedrag

Het richtbedrag voor dit beleidsprogramma is 29,6 mln euro (structurele middelen). Hiervan heeft:

- 26,8 mln betrekking op Cultuur & Erfgoed. Dat is minder dan wat er nu structureel beschikbaar is (30,3).
- 1,3 mln betrekking op Sport (zie ander format voor uitwerking)
- 1,5 mln betrekking op Recreatie & Toerisme (zie ander format voor uitwerking)

Keuzes zijn nodig in de uitwerking van het beleid want we kunnen niet alles blijven ondersteunen. We zetten in op specifieke provinciale thema's en ontwikkelingen met de nadruk op een gebiedsgerichte benadering (bijvoorbeeld in de erfgoeddeals, regionale afspraken over cultuur, etc.) en op thematische inzet (bijvoorbeeld identiteit en innovatie). Daarnaast is een meer integrale aanpak rondom de organisatie van beeldbepalende evenementen wenselijk, waarbij aangesloten kan worden bij de evenementenkalender van sport en/of vrijheid. Culturele topinstellingen zijn voor hun voortbestaan afhankelijk van provinciale financiering, aangezien rijks- en gemeentelijke financiering ontoereikend zijn.

Naast het organiserend vermogen willen we bij de start van de nieuwe coalitie laten vaststellen welke incidentele regelingen en/of financiering van activiteiten er voor een periode van vier jaar worden vastgesteld. Ook hier is dus focus wenselijk. Het gaat daarbij enerzijds om activiteiten die wij nu nog structureel financieren en anderzijds vooral ook om ruimte te maken voor inhoudelijke vernieuwing.

Over de inhoudelijke invulling hiervan zal overleg plaats moeten (blijven) vinden met GS en PS. Ambtelijk worden hiertoe voorstellen gedaan.

Aantrekkelijke leefomgeving: cultuur en erfgoed

	Variant Minder	Variant Richtbedrag	Variant Meer		
a. wettelijke taken	<ul style="list-style-type: none"> • Bibliotheekwerk • Archeologie • Monumentenzorg • Unesco 	5,5 mln 1,9 mln 5,0 mln 0,5 mln <i>Steviger inzet (tot huidig niveau) op deze wettelijke taken</i> <ul style="list-style-type: none"> • Bibliotheekwerk • Archeologie • Monumentenzorg • Unesco (hierbinnen mogelijk nog keuzes te maken)	5,5 mln 1,9 mln 5,0 mln 0,5 mln 0,6 mln 0,2 mln 0,6 mln 0,1 mln (hierbinnen mogelijk nog keuzes te maken)	<ul style="list-style-type: none"> • Bibliotheekwerk • Archeologie • Monumentenzorg • Unesco <i>Steviger inzet (tot huidig niveau) op deze wettelijke taken</i> <ul style="list-style-type: none"> • Bibliotheekwerk • Archeologie • Monumentenzorg • Unesco (hierbinnen mogelijk nog keuzes te maken)	5,5 mln 1,9 mln 5,0 mln 0,5 mln 0,6 mln 0,2 mln 0,6 mln 0,1 mln
b. organiserend vermogen	<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteuningsinstellingen 	4,8 mln • Ondersteuningsinstellingen inzetten tot huidig niveau (hierbinnen nog keuzes te maken)	5,95 mln • Ondersteuningsinstellingen inzetten tot huidig niveau (hierbinnen nog keuzes te maken)	5,95 mln • Ondersteuningsinstellingen inzetten tot huidig niveau (hierbinnen nog keuzes te maken)	
c. 'verschil maken'	n.v.t. (geen aanvullende activiteiten benoemd)	<ul style="list-style-type: none"> • Cultuur in Gelderland • Educatie en Participatie • Gelderse Identiteit • Tastbaar Erfgoed (hierbinnen nog keuzes te maken)	3,95 mln 1,2 mln 1,2 mln 0,1 mln	<ul style="list-style-type: none"> • Cultuur in Gelderland • Educatie en Participatie • Gelderse Identiteit • Tastbaar Erfgoed (deze hogere bedragen komen overeen met de huidige inzet om voor de volle breedte het verschil te maken)	4,75 mln 1,9 mln 1,3 mln 1,8 mln
Totaal	€ 17,7 mln	€ 26,8 mln	€ 30,1 mln		

Aantrekkelijke leefomgeving: cultuur en erfgoed

Consequenties

Wat doet de provincie NIET meer

- Cultuureducatie
- BIS (landelijke basisinfrastructuur)
- Fondsinstellingen
- Omroep Gelderland
- Overige festivals
- Gelderlandbibliotheek en plus bibliotheek
- Kunstcollectie
- C&E pacten
- Jeugdfonds sport en cultuur
- Audiovisueel archief
- Onderhoud gemeentelijke monumenten
- Restauratie gemeentelijke monumenten
- Molens
- Regio archeologie

Het betreft het opzeggen van veel individuele subsidierelaties op grond van Awb. Frictiebedragen zullen nodig zijn om afbouw vorm te geven. Bestaande bestuurlijke afspraken zullen worden afgebouwd en na afloop niet meer worden verlengd.

Op een aantal onderdelen kan ervoor gekozen worden om vierjarige afspraken op grond van eventuele incidentele middelen te maken.

Binnen het bedrag kunnen nog keuzes worden gemaakt (verdere besparingen) zodat ruimte ontstaat om toch nog enkele activiteiten structureel te blijven ondersteunen.

Impact: Vermindering van de cultuur- en erfgoedsector boven op de recent al geleden coronaschade. Onherstelbaar op onderdelen. Provincie is

Wat doet de provincie NIET meer

- Overige festivals
- Gelderlandbibliotheek en plus bibliotheek
- Cultuur & Erfgoed pacten
- Jeugdfonds sport en cultuur
- Audiovisueel archief
- Onderhoud gemeentelijke monumenten
- Restauratie gemeentelijke monumenten
- Molens

Het betreft het opzeggen of aanpassen van enkele individuele subsidierelaties op grond van de Awb. Frictiebedragen zullen nodig zijn om afbouw vorm te geven.

Op een aantal onderdelen kan ervoor gekozen worden om vierjarige afspraken op grond van eventuele incidentele middelen te maken.

Binnen het bedrag kunnen nog keuzes worden gemaakt (verdere besparingen) zodat daardoor ruimte ontstaat om toch nog enkele activiteiten structureel te blijven ondersteunen.

Impact is beperkt, maar mogelijk wel aanwezig op onderdelen. Met name in de relatie met gemeenten zullen er gaten gaan vallen in de provinciale opgave. Deze zullen via incidentele inzet nog te compenseren zijn.

Een groot aantal partners zal elders financiering moeten organiseren. Ook hier zijn het vooral de gemeenten waar versoering plaats zal gaan vinden.

Wat doet de provincie NIET meer

- Plusbibliotheek
- Jeugdfonds sport en cultuur

Het betreft het opzeggen of aanpassen van een enkele individuele subsidierelaties op grond van de Awb. Frictiebedragen zullen mogelijk nodig zijn om afbouw vorm te geven.

Impact is beperkt, mogelijk op onderdelen (zowel maatschappelijk als voor de partners)

Aantrekkelijke leefomgeving: cultuur en erfgoed

geen betrouwbare partner voor medeoverheden en instellingen. Gemeenten zijn niet in staat om méér te investeren. Grote impact voor makers, publiek, instellingen en eigenaren van monumenten.

Ondersteuningsinstellingen zullen hun takenpakket moeten aanpassen waardoor minder doelen bereikt kunnen worden. Het is uitgesloten dat andere partners de financiering en rol van de provincie kunnen overnemen.

Nieuwe afspraken met Rijk over het gegeven dat matching voor rijksmonumenten lager is dan afgesproken. Gemeenten krijgen geen matchinggeld voor onderhoud gemeentelijke monumenten en ook zijn er geen mogelijkheden voor restauratie, herbesteding en verduurzaming gemeentelijke monumenten. Regionale ondersteuning voor archeologie vervalt.

De provinciale kunstcollectie zal op een andere wijze (intern) georganiseerd moeten worden (facilitaire zaken). Het is de vraag of dat wat oplevert.

LET OP: het gaat hierboven om alle bestaande activiteiten. Zoals onder het kopje 'richtbedrag' is aangegeven, is het nog maar de vraag of al deze activiteiten op dezelfde wijze doorgezet kunnen en moeten worden. Liever zien wij verdere focus en vernieuwing. Omdat Provinciale Staten hiertoe de beleidskaders opstelt, zal deze discussie eerst binnen de Staten moeten plaatsvinden voordat er in dit format inhoudelijke beleidswijzigingen worden opgenomen.

3.2 Recreatie, Toerisme & Vrijheid

Aantrekkelijke leefomgeving: recreatie, toerisme en vrijheid

Provinciaal profiel

De onderdelen Recreatie en Toerisme en het onderdeel Vrijheid van het beleidsprogramma Aantrekkelijke Leefomgeving richt zich vooral op het verder versterken van de brede welvaart. R&T kent ook een fysieke component, bijvoorbeeld waar het gaat om te komen tot een dekkend netwerk van recreatieve routes. De inzet gebeurt op grond van een autonome taak. De provinciale rol is faciliteren en stimuleren.

Richtbedrag

Het richtbedrag voor het beleidsprogramma Aantrekkelijke Leefomgeving is 29,6 mln euro (structurele middelen). 1,5 mln heeft hiervan betrekking op Recreatie & Toerisme & Vrijheid dat eerder al voor circa de helft van dat bedrag structureel gefinancierd werd.

Aantrekkelijke leefomgeving: recreatie, toerisme en vrijheid

	Variant Minder		Variant Richtbedrag		Variant Meer	
a. wettelijke taken	Geen wettelijke taken	-	Geen wettelijke taken.	-	Geen wettelijke taken	-
b. organiserend vermogen	<ul style="list-style-type: none"> • Werkplannen RBT's • Campagne Gelderse streken (minimale generieke campagne) • Bijdrage Stichting Fietsplatform en Stichting Wandelnet (50% van huidig bedrag) 	0,375 mln 0,2 mln 0,05 mln	<ul style="list-style-type: none"> • Werkplannen RBT's • Campagne Gelderse Streken met beperkte streekgerichte component • Bijdrage Stichting Fietsplatform en Stichting Wandelnet inclusief veilig varen 	0,375 mln 0,6 mln 0,125 mln	<ul style="list-style-type: none"> • Werkplannen RBT's • Campagne Gelderse streken op huidig niveau met een streekgerichte component. • Bijdrage Stichting Fietsplatform en Stichting Wandelnet inclusief veilig varen 	0,375 mln 1,1 mln 0,125 mln
c. 'verschil maken'	<ul style="list-style-type: none"> • Lagere bijdrage aan Onderzoek Landelijke data • Bevrijdingsfestival Wageningen 	0,07 mln 0,23 mln	<ul style="list-style-type: none"> • Voortzetten huidige bijdrage aan Onderzoek Landelijke data • Bevrijdingsfestival Wageningen • Jongeren activiteiten provinciehuis (Onderweg naar het Lagerhuis, Prodemos) 	0,1 mln 0,23 mln 0,07 mln	<ul style="list-style-type: none"> • Voortzetten huidige bijdrage aan Onderzoek Landelijke data • Bevrijdingsfestival Wageningen • Jongeren activiteiten provinciehuis (Onderweg naar het Lagerhuis, Prodemos) • Educatieprogramma jongeren via Erfgoed Gelderland 	0,1 mln 0,23 mln 0,07 mln 0,35 mln
Totaal		€ 0,925 mln		€ 1,5 mln		€ 2,35 mln

Aantrekkelijke leefomgeving: recreatie, toerisme en vrijheid

Consequenties

Campagne Gelderse streken wordt beperkt tot een minimale generieke campagne zonder streekgerichte benadering. De RBT's zullen hun takenpakket hierop moeten aanpassen. Het ligt niet in de lijn der verwachting dat andere partners de financiering en rol van de provincie overnemen.

In deze variant krijgen de organisaties wandelnet en fietsplatform nog 50% van de bijdragen die ze tot nu toe ontvingen. Zij zullen minder taken en diensten verrichten voor de provincie en voor regionale partners.

Impact: risico op minder bekendheid van Gelderland als bestemming en minder aandacht voor goede spreiding van bezoekers.

Wat doet de provincie niet meer (zonder de inzet van incidentele middelen):

Voor Recreatie en Toerisme

- Een Campagne Gelderse Streken met een regionale component
- Bewegwijzering regionale routenetwerken
- Samenwerking op thematische verhaallijnen
- Bijdragen aan het onderdeel innovatie en duurzaamheid in de vrijetijdsagenda's van de regio's.

Voor het thema vrijheid

- Een educatieprogramma voor jongeren.
- De jongerenactiviteiten in het provinciehuis
- De provinciale bijdrage aan de regionale programma's
- De provinciale bijdrage aan grote Gelderse evenementen

In dit scenario is er nog een stevige afbouw op de Campagne Gelderland levert je mooie streken. Er is wel ruimte voor een beperkte streekgerichte benadering.

Wat doet de provincie niet meer (zonder de inzet van incidentele middelen):

Voor Recreatie en Toerisme

- Een Campagne Gelderse Streken met een volwaardige regionale component
- Bewegwijzering regionale routenetwerken
- Samenwerking op thematische verhaallijnen
- Bijdragen aan het onderdeel innovatie en duurzaamheid in de vrijetijdsagenda's van de regio's.

Voor het thema Vrijheid

- een educatieprogramma voor jongeren
- de provinciale bijdrage aan de regionale programma's
- de provinciale bijdrage aan grote Gelderse evenementen vanuit het thema Vrijheid

In deze variant worden de langjarig verstrekte subsidies (die nu soms steeds incidenteel gefinancierd zijn) gefinancierd uit structurele middelen

Wat doet de provincie niet meer (zonder de inzet van incidentele middelen):

Voor Recreatie en Toerisme

- Bewegwijzering regionale routenetwerken
- Samenwerking op thematische verhaallijnen
- Bijdragen aan het onderdeel innovatie en duurzaamheid in de vrijetijdsagenda's van de regio's.

Voor het thema Vrijheid

- de provinciale bijdrage aan de regionale programma's
- de provinciale bijdrage aan grote Gelderse evenementen vanuit het thema Vrijheid

3.3 Sport

Aantrekkelijke leefomgeving: sport

Provinciaal profiel

Het onderdeel Sport van het beleidsprogramma Aantrekkelijke Leefomgeving richt zich vooral op brede welvaart, en deels ook op de fysiek-ruimtelijke component. Dit laatste betreft het bevorderen van een gezonde en uitdagende beweegomgeving. Sport draagt bij aan fysieke én mentale gezondheid en sociale verbondenheid. De provinciale rol is vooral faciliteren, stimuleren en verbinden (zie [beleidsprogramma aantrekkelijke leefomgeving](#)). De inzet op het thema sport is een autonome taak.

Richtbedrag

Het richtbedrag voor dit beleidsprogramma Aantrekkelijke Leefomgeving is 29,6 mln euro (structurele middelen). Hiervan is 1,3 mln euro het richtbedrag voor Sport. Dat is gelijk aan het huidige bedrag aan structurele middelen. Er is een duidelijke link tussen de structurele inzet en de incidentele middelen. Door het organiserend vermogen zijn we in staat om ook doelen die we nastreven met de inzet van incidentele middelen goed te bereiken.

	Variant Minder		Variant Richtbedrag		Variant Meer	
a. wettelijke taken	Geen wettelijke taken	-	Geen wettelijke taken	-	Geen wettelijke taken	-
b. organiserend vermogen	Gelderse Sport Federatie (GSF)	0,7 mln	Gelderse Sport Federatie (GSF)	0,8 mln	Gelderse Sport Federatie (GSF)	0,8 mln
	Topsport Gelderland (TSG)	0,425 mln	Topsport Gelderland (TSG)	0,5 mln	Topsport Gelderland (TSG)	0,5 mln
					GSF inzet bij maatschappelijke activatie en evenement ondersteuning	0,8 mln
					TSG extra aandacht doelgroepen (bijv. aangepast sporten) en gezonde jeugd door versterking implementatie Sportief groot worden, als ook voor netwerk van talentenprogramma's.	0,25 mln
c. 'verschil maken'	n.v.t.	-	n.v.t.	-	n.v.t.	-
Totaal	€ 1,125 mln		€ 1,3 mln		€ 2,35 mln	

Aantrekkelijke leefomgeving: sport

Consequenties

Een verminderde inzet voor beide organisaties van maximaal 15% minder dan de huidige inzet zien we op dit moment als het maximaal haalbare. Het dwingt TSG en GSF terug tot de basale uitvoering van hun kerntaken waardoor minder doelen bereikt kunnen worden. De precieze consequenties zullen samen met betrokken partners bepaald moeten worden.

Wat doet de provincie niet meer (zonder de inzet van incidentele middelen)

- Jeugdsport en cultuurfonds.
- Inclusie in de sport
- Innovaties in de sportieve buitenruimte
- Duurzame accommodaties en biodiverse sportterreinen
- Ondersteuning Regionale Talentencentra
- Koppeling tussen preventie en sport- en beweegbeleid
- ondersteuning van sportevenementen en de bijbehorende side events in Gelderland

Deze variant is min of meer een continuering van de huidige situatie- De incidentele bekostiging voor sport gaat over in een structurele bekostiging.

Wat doet de provincie niet meer (zonder de inzet van incidentele middelen)

- Jeugdsport en cultuurfonds.
- Inclusie in de sport
- Innovaties in de sportieve buitenruimte
- Duurzame accommodaties en biodiverse sportterreinen
- Ondersteuning Regionale Talentencentra
- Koppeling tussen preventie en sport- en beweegbeleid
- ondersteuning van sportevenementen en de bijbehorende side events in Gelderland

In deze variant is meer aandacht voor ondersteuning en versterking van evenementen (evenementen als platform) en de mogelijkheden die deze bieden om maatschappelijke thema's (o.m. vitaliteit, duurzaamheid en inclusie) te adresseren.

Wat doet de provincie niet meer (zonder de inzet van incidentele middelen)

- Jeugdsport en cultuurfonds.
- Inclusie in de sport
- Innovaties in de sportieve buitenruimte
- Duurzame accommodaties en biodiverse sportterreinen
- Ondersteuning Regionale Talentencentra
- Koppeling tussen preventie en sport- en beweegbeleid
- Aansprekende internationale sportevenementen

4 Gezonde leefomgeving

Gezonde Leefomgeving

Provinciaal profiel

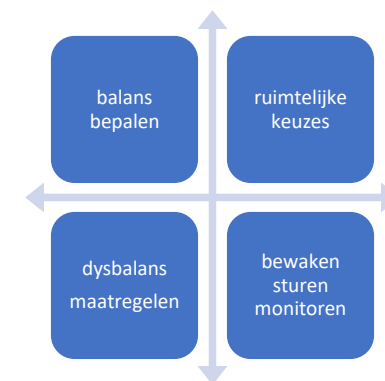
Gezonde Leefomgeving is (onlosmakelijk) onderdeel van de ruimtelijk-fysieke profiel van de provincie en wordt in belangrijke mate bepaald door wettelijke taken/verplichtingen.

Met het programma gezonde leefomgeving voert de provincie regie op het ruimtegebruik en zorgt voor het verbeteren en bewaken van een gezonde en veilige fysieke leefomgeving. Dat doen we aan de hand van de omgevingsfactoren bodem en ondergrond, luchtkwaliteit en geur, geluid en stilte en omgevingsveiligheid. Vergunningverlening Toezicht en Handhaving en het stelsel van de omgevingsdiensten zijn daarvoor het aangewezen instrumentarium. Het is daarbij steeds zoeken naar een balans tussen belastende activiteiten en omgevingskwaliteit en het aanbrengen van onderlinge samenhang.

Regie op het ruimtegebruik en bevorderen en bewaken van omgevingskwaliteit geven handen en voeten aan de Gelderse omgevingsvisie. Met de komst van de omgevingswet krijgt de regie en de samenhang in de fysieke leefomgeving de komende jaren expliciete extra aandacht¹.

Bij Gezonde Leefomgeving draait het steeds om omgevingskwaliteit: het komen tot afwegingen en keuzes in het ruimtegebruik, het bepalen, bewaken en verbeteren van omgevingswaarden en het sturen daarop met ons VTH-instrumentarium. Schematisch ziet dat er zo uit:

Omgevingskwaliteit raakt aan alle provinciale thema's en ambities, vooral die met een ruimtelijke impact. Daarbij staan we voor grote opgaven, natuur en biodiversiteit, energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie, stikstof, enz.



Richtbedrag

Het richtbedrag voor dit beleidsprogramma is € 20,8 mln (structurele middelen). Dat was voorheen per jaar gemiddeld € 12,7 mln. Hierbij wordt uitgegaan van het uitvoeren van het beleid binnen de vastgestelde (grotendeels wettelijke) kaders.

¹ Artikel 1.3 Ow: "Deze wet is met het oog op duurzame ontwikkeling, de woonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu gericht op het in onderlinge samenhang.

- Bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, ook vanwege de inherente waarde van de natuur, en
- Doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften."

Gezonde Leefomgeving

	Variant Minder	Variant Richtbedrag	Variant Meer			
a. wettelijke taken						
Ruimtelijke keuzes	<ul style="list-style-type: none"> Ruimte: Ruimtelijk Perspectief vastgesteld, geen doorvertaling naar ruimtelijke keuzes/ opties/afweging. Procesmiddelen lopende processen, voor toets van casuïstiek. 	0,3 mln	<ul style="list-style-type: none"> Ruimtelijke keuzes (ontwikkelen en beschermen in balans), ruimtelijk perspectief ontwikkelen, gebiedsprocessen oprichten en inrichten, planbegeleiding inpassen (projectbesluiten) 	2,3 mln	<ul style="list-style-type: none"> Met deze variant wordt beleid voor omgevingsfactoren integraal onderdeel van ruimtelijke keuzes, bepalen we waar die omgevingsfactoren onder druk staan en vertalen die naar zowel beleidsambities als naar actief inzetten van ons VTH instrumentarium. 	4,0 mln
Gezonde leefomgeving	<ul style="list-style-type: none"> Wettelijke taak op minimaal niveau uitvoeren. Proceskosten op wettelijke taak gedekt. Via SPUK aanvullende opdrachten of onderzoek uitvoeren. Reactief volgend op aanpassing wettelijk kader rijk/Europa/WHO Minimale middelen voor geluidsbeperkende maatregelen. Sectoraal monitoren en sturen. 	4,0 mln	<ul style="list-style-type: none"> Maatregelen (uit balans) bodemsanering, geluidsbeperkende maatregelen. Ook grote kans bovenop om werk met werk maken (water, stikstof, klimaat). Versterken van omgevingskwaliteit via andere programma's, bijvoorbeeld Balans bepalen, bepalen van de kwaliteit (monitoring maar ook vinden van parameters van nieuwe ontwikkelingen en bedreigingen) 	5,0 mln	<ul style="list-style-type: none"> Meer dan de andere varianten (en dan nu) formuleren we en werken aan een lange termijn strategie en sluiten daarmee aan op Europese en nationale kaders (zoals nationaal milieu kader). Aandacht voor nu nog onderbelichte milieuvraagstukken: zeer zorgwekkende stoffen (ZZS), afvalstromen (en de beheersing daarvan), cumulatie. 	9,0 mln

Gezonde Leefomgeving

b. organiserend vermogen	VTH	Nieuwe opdracht: beëindiging traject samenwerk en opdracht gericht op sectoraal en regelgevinggestuurd werken	12,5 mln	<ul style="list-style-type: none"> Werken volgens Big8 en monitoring Bewaken en sturen (VTH): Sturen op de omgevingskwaliteit en daarvoor opdracht verstrekken voor vergunning, toezicht en handhaven op activiteiten en in dat verband inrichten van de omgevingsdiensten en instandhouden op het stelsel. 	13,5 mln	<ul style="list-style-type: none"> Met deze middelen kunnen we het VTH-instrumentarium actief inzetten voor het behalen van uiteenlopende ambities (bijv. natuur, stikstof, energie en klimaat). Dit betekent ook dat we als overheid meer 'sturen aan de voorkant' en aanvullende opdrachten Inbrengen van BBT/Scherper vergunnen in VTH taken 	19,5 mln	
		<ul style="list-style-type: none"> omgevingsdiensten: niet robuust (kennisverlies) Geen bijdrage aan Gemeentelijke Opvang Oekraïners en GPM SLA onzeker 	Geen meerkosten, valt onder invulling wettelijke taak.	<ul style="list-style-type: none"> Samen met gemeenten bijdrage aan Gemeentelijke Opvang Oekraïners, GPM (gemeenten leidend) Continuering SLA; huidige ambitie omgevingsdiensten tbv VTH taken cf. huidige ambitie Beperkte deelname Encore, Europese regionale samenwerking 	Geen meerkosten: valt onder invulling wettelijke taak	<ul style="list-style-type: none"> Zelfde invulling als in de midden variant 	Geen meerkosten: valt onder invulling wettelijke taak	
	c. 'verschil maken'	-	-	-	-	-	-	-
	Totaal		€ 16,8 mln		€ 20,8 mln		€ 32,5 mln	
Consequenties		Niet meer integraal naar de fysieke leefomgeving en omgevingskwaliteit kijken. Niet VTH via de big 8 (metrokaart) opwerken tot een krachtig instrumentarium, wettelijk minimum met bestuurlijke en juridische risico's. Reactieve stand ook tov diverse onderzoeken en rapporten op VTH en veiligheid.		In de huidige uitwerking van de middenkolom doen we wat we nu ook al doen voor VTH en GL, zijnde voldoen aan de huidige wettelijke eisen. In de regel VTH zitten de Omgevingsdiensten. Dit wordt dan hierin structureel bekostigd, waar dit voorheen deels incidenteel was.		Deze variant geeft meer mogelijkheden om actief om te gaan met nieuwe milieuvraagstukken (brede welvaart) en wat betreft VTH-instrumenten meer te sturen aan de voorkant en pro-actief inspelen op WHO normen.		

5 Economie

Economie

Provinciaal profiel

We willen een duurzame economie als basis van onze brede welvaart, vitaal en robuust en in balans met onze leefomgeving. Het economisch beleid heeft als doel beïnvloeding van de ontwikkeling van de economische structuur die past bij de gewenste brede welvaart in Gelderland. De invulling volgt uit een autonome taak. Er is een beperkte wettelijke taak.

We willen de brede welvaart vergroten, transities (helpen) versnellen en de economische flexibiliteit en weerbaarheid te versterken. Bij de invulling van dit beleid kiest de provincie de rol van faciliteren en stimuleren van economische actoren in Gelderland:

- Ondersteunen en (deels) financieren organiserend vermogen (clustering, kennis-ecosystemen, samenwerking (Triple-Helix), kennisdeling, projectontwikkeling (aantrekken investeringen rijk en EU)), netwerken voor onderwijs en arbeidsmarkt)
- Eerstelijns ondernemersondersteuning: a) Kennisdelen en advies, b) Innovatiesubsidies en vouchers c) Fondsen
- Participatie in projecten en programma's waar cofinanciering overheid noodzakelijk is (zoals MIT, Interreg en EFRO)

De invloed van de provincie op de economische structuur gaat verder dan deze rollen. Het vestigingsklimaat wordt voor een deel bepaald door de ruimtelijke invulling van de provincie. Hier is winst te boeken. Onze effectiviteit kan worden vergroot door in het ruimtelijke spoor economische afwegingen expliciet mee te wegen. Daarbij zal brede welvaart het afwegingskader zijn.

Richtbedrag

Het richtbedrag voor dit beleidsprogramma is € 10,9 mln (structurele middelen). In de variant 'meer' (€ 21,7 mln) zit een grotere component verschil maken en in de variant 'minder' (€ 5,7 mln) is enkel het minimaal benodigde organiserend vermogen opgenomen. In de voorgaande jaren is het beleidsprogramma economie hoofdzakelijk uit incidentele middelen gedekt.

Het gaat in dit format over het huidige economische programma waarin specifiek aandacht is voor Innovatie en internationalisering, Onderwijs en arbeidsmarkt, en Werklocaties. De getallen in dit format gaan alleen over die drie onderdelen. Naar aanleiding van de discussie over de verduurzaming van de begroting en het provinciale profiel is de vraag of er behoefte is aan doorontwikkeling van het beleidsprogramma met nieuw afwegingskader (sturen op impact en rol i.p.v. output). Omdat Provinciale Staten hiertoe de beleidskaders opstelt, zal deze discussie eerst binnen de Staten moeten plaatsvinden voordat er in dit format inhoudelijke beleidswijzigingen worden opgenomen.

Economie

	Variant Minder		Variant Richtbedrag		Variant Meer	
a. wettelijke taken	Alleen ambtelijke inzet	-	Alleen ambtelijke inzet	-	Alleen ambtelijke inzet	-
b. organiserend vermogen	<p><i>Structureel langjarig financieren basis organiserend vermogen (zonder instrumenten)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Clusters rond innovatiethema's voeding, gezondheid en energietransitie * Uitvoerende organisaties Netwerken gericht op industrie, MKB en logistiek Overlegstructuren voor onderwijs & arbeidsmarkt en werklocaties Overig <p>*) Aanvullende dekking FoodValley en Connectr binnen Agrifood en Klimaat</p>	0,6 mln 2,5 mln 1,2 mln 1,2 mln 0,2 mln	<p><i>Structureel langjarig financieren basis organiserend vermogen (zonder instrumenten)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Clusters rond innovatiethema's voeding, gezondheid en energietransitie * Uitvoerende organisaties Netwerken gericht op industrie, MKB en logistiek Overlegstructuren onderwijs & arbeidsmarkt en werklocaties Organisatie t.b.v. van vroege fase-financiering Overig <p>*) Aanvullende dekking FoodValley en Connectr binnen Agrifood en Klimaat</p>	0,6 mln 2,5 mln 1,2 mln 1,2 mln 1,5 mln 0,2 mln	<p><i>Structureel langjarig financieren basis organiserend vermogen (zonder instrumenten)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Clusters rond innovatiethema's voeding, gezondheid en energietransitie * Uitvoerende organisaties Netwerken gericht op industrie, MKB en logistiek Overlegstructuren onderwijs & arbeidsmarkt en werklocaties Organisatie t.b.v. van vroege fase-financiering Overig <p>*) Aanvullende dekking FoodValley en Connectr binnen Agrifood en Klimaat</p>	0,6 mln 2,5 mln 1,2 mln 1,2 mln 1,5 mln 0,2 mln
c. 'verschil maken'			<p><i>Structurele programma's</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Stimulering ontwikkeling toekomstbestendige bedrijventerreinen Stimulering innovatie-ecosystemen Actielijnen Onderwijs & Arbeidsmarkt (faciliteren en opschaling) Ondernemersondersteuning 	3,7 mln	<p><i>Structurele programma's</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Stimulering ontwikkeling toekomstbestendige bedrijventerreinen Stimulering innovatie-ecosystemen Actielijnen Onderwijs & Arbeidsmarkt (faciliteren en opschaling) Ondernemersondersteuning 	3,5 mln 3,5 mln 3 mln 4,5 mln
Totaal		€ 5,7 mln		€ 10,9 mln		€ 21,7 mln

Economie

Consequenties

De keuze voor structurele in plaats van de huidige incidentele financiering betekent

- verbetering stabiliteit en effectiviteit van (een deel van) organiserend vermogen.
- stoppen met steun aan uitvoerende organisaties die direct verbonden zijn aan uitvoering van programma's, in het bijzonder Orion, Briskr en Startlife (vroeg fasefinanciering).

In deze minimumvariant is er geen (structureel) geld voor activiteiten en programma's. Zonder aanvullende (incidentele) financiering stopt de huidige inzet op:

- stimulering ontwikkeling toekomstbestendige bedrijventerreinen
- stimulering innovatie-ecosystemen
- actielijnen Onderwijs & Arbeidsmarkt (faciliterend en opschaling)
- ondernemersondersteuning

Daarnaast zijn financiering/co-financiering van programma's van Rijk en EU (MIT, EFRO, Regio-deal, Interreg), investeringen in kennis-ecosystemen (zoals OnePlanet, Noviotech campus/CITC, CVD), nieuwe fondsen en nieuwe focus in economisch beleid afhankelijk van de beschikbaarheid van incidentele middelen.

Dit vergt aankondigen (formeel) daar waar langlopende subsidierelaties met partners eindigen. Het heeft ook een indirect effect op een aantal van onze partners *, die een deel van hun capaciteit inzetten voor uitvoering van programma's.

De keuze voor structurele in plaats van de huidige incidentele financiering betekent

- verbetering stabiliteit en effectiviteit van organiserend vermogen
- verbetering continuïteit en effectiviteit van een beperkt aantal structurele programma's

In deze variant blijft structurele financiering van programma's beperkt tot 1/4e van het huidige niveau (dit betreft zowel de huidige incidentele middelen als de structurele middelen). Dit betekent dat een groot deel van de economische activiteiten afhankelijk zal blijven van incidentele middelen of beëindigd zal moeten worden.

Dit heeft ook een indirect effect op een aantal van onze partners*, die een deel van hun capaciteit inzetten voor uitvoering van programma's. Door de nog lopende incidentele dekking speelt de invulling hiervan vanaf 2024/2025, waardoor dergelijke gesprekken volgend jaar gevoerd moeten worden.

Daarnaast zijn financiering/co-financiering van programma's van Rijk en EU (MIT, EFRO, Regio-deal, Interreg), investeringen in kennis-ecosystemen (zoals OnePlanet, Noviotech campus/CITC, CVD), nieuwe fondsen en nieuwe focus in economisch beleid afhankelijk van de beschikbaarheid van incidentele middelen.

*OostNL, Food Valley, Health Valley, Connectr, KIEMT, Logistics Valley.

In deze hoge variant is er structurele ruimte voor de huidige omvang van programma's O&A, toekomst-bestendige werklocaties, stimulering innovatie en ondernemersondersteuning.

Dit betekent:

- verbetering stabiliteit en effectiviteit van organiserend vermogen
- verbetering continuïteit effectiviteit van structurele programma's

Ook in deze meer variant blijven financiering/co-financiering van programma's van Rijk en EU (MIT, EFRO, Regio-deal, Interreg), investeringen in kennis-ecosystemen (zoals OnePlanet, Noviotech campus/CITC, CVD), nieuwe fondsen en nieuwe focus in economisch beleid afhankelijk van de beschikbaarheid van incidentele middelen.

Economie

Door de nog lopende incidentele dekking speelt de invulling hiervan vanaf 2024/2025, waardoor dergelijke gesprekken volgend jaar gevoerd moeten worden.

*OostNL, Food Valley, Health Valley, Connectr, KIEMT, Logistics Valley.

6 Water

Water

Provinciaal profiel

Water is een van de wettelijke pijlers voor het provinciale profiel gericht op de grote fysieke opgaven. Water om te drinken, over te varen, in te zwemmen. Water voor landbouw, natuur en landschap. Water dat ook een risico is en kan zorgen voor overstromingen. Ons doel is een duurzaam watersysteem, dat nu en in de toekomst voldoende en schoon water biedt en waarin de risico's op overstromingen, droogte en overlast beperkt zijn. In het verplichte [Regionaal Waterprogramma 2021-2027](#) zijn de toekomstige opgaven in december 2021 vastgesteld door Provinciale Staten ter uitvoering van Europese richtlijnen (zie ook [beleidsprogramma water](#)).

Richtbedrag

Het richtbedrag voor dit beleidsprogramma is 7,0 mln euro (structurele middelen). Het richtbedrag zorgt voor een structurele basis voor structurele werkzaamheden die de laatste jaren vooral via incidentele middelen zijn gedekt. In de lage variant is het bedrag € 6,5 mln. In de hoge variant € 11,5 mln. Daar bovenop is er jaarlijks 1,2 mln euro beschikbaar uit belastingopbrengsten uit de grondwaterheffing (EGH) en is er tot en met 2027 incidenteel 1,8 mln per jaar uit de MTR voor de samenwerkingsovereenkomsten met de 3 Gelderse waterschappen (SOK). Deze bedragen zijn zichtbaar gemaakt in de totale kosten, maar staan in de herijking niet ter discussie.

Water

	Variant Minder		Variant Richtbedrag		Variant Meer	
a. wettelijke taken	-Samenwerking met waterschappen, Vitens, Duitsland	2,5 mln	-Samenwerking met waterschappen, Vitens, Duitsland	2,5 mln	- Samenwerking met waterschappen, Vitens, Duitsland	2,5 mln
	-Wettelijke procedures en proces-begeleiding primaire Waterkeringen. Deltaprogramma Veiligheid (DP-Rijn, DP-Maas, Integraal Rivier-management (IRM) etc.). Duurzame inrichting Rivieren. Kadersteller regionale waterveiligheid (omgevingswaarde, toezicht). Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR)	2,0 mln	-Wettelijke procedures en proces-begeleiding primaire Waterkeringen. Deltaprogramma Veiligheid (DP-Rijn, DP-Maas, Integraal Rivier-management (IRM) etc.). Duurzame inrichting Rivieren. Kadersteller regionale waterveiligheid (omgevingswaarde, toezicht). Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR)	2,0 mln	-Wettelijke procedures en proces-begeleiding primaire Waterkeringen. Deltaprogramma Veiligheid (DP-Rijn, DP-Maas, Integraal Rivier-management (IRM) etc.). Duurzame inrichting Rivieren. Kadersteller regionale waterveiligheid (omgevingswaarde, toezicht). Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR)	2,0 mln
	-EU Kaderrichtlijn Water (KRW) – Organisatie en Maatregelen (Verordening, maatregelen RWP, VTH)	3,0 mln	-EU Kaderrichtlijn Water (KRW) – Organisatie en Maatregelen (Verordening, maatregelen RWP, VTH)	3,0 mln	-EU Kaderrichtlijn Water (KRW) – Organisatie en Maatregelen (Verordening, maatregelen RWP, VTH)	3,0 mln
	- Deltaprogramma Zoetwater (oa ZON middelen), Voorraadbeheer en besparen grondwater, Voorraad-beheer drinkwatervoorziening – Aanvullende Strategische Voorraden (ASV), Kadersteller regionale wateroverlast (omgevingswaarde, toezicht) , Stedelijk Waterbeheer,	1,5 mln	-Deltaprogramma Zoetwater (oa ZON middelen), Voorraadbeheer en besparen grondwater, Voorraad-beheer drinkwatervoorziening – Aanvullende Strategische Voorraden (ASV), Kadersteller regionale wateroverlast (omgevingswaarde, toezicht) , Stedelijk Waterbeheer,	1,5 mln	-Deltaprogramma Zoetwater (oa ZON middelen), Voorraadbeheer en besparen grondwater, Voorraad-beheer drinkwatervoorziening – Aanvullende Strategische Voorraden (ASV), Kadersteller regionale wateroverlast (omgevingswaarde, toezicht) , Stedelijk Waterbeheer,	1,5 mln
	-Aanwijzen en controleren zwemwater, inzet voor landbouw en scheepvaart.	0,5 mln	-Aanwijzen en controleren zwemwater, inzet voor landbouw en scheepvaart.	0,5 mln	-Aanwijzen en controleren zwemwater, inzet voor landbouw en scheepvaart.	0,5 mln
	-Minimale financiële inzet op Klimaatadaptatie (vergt wel aandacht in planvorming)	0 mln	-Klimaatadaptatie/Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie – Organisatie & Maatregelen op huidig niveau	0,5 mln	-Klimaatadaptatie/Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie – Organisatie & Maatregelen op huidig niveau	0,5 mln

Water

b. organiserend vermogen	Als provincie maken we veel gebruik van het “organiserende en uitvoerende vermogen” van de waterschappen.					
c. ‘verschil maken’					<p><i>Gaat hier om verschil maken door wettelijke taken ‘dikker’ uit te voeren</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -Intensiveren versnellen van uitwerking drinkwater reserveringsgebieden samen met Vitens -Intensiveren samenwerking en versnellen projecten met partners in Nederland en Duitsland -i.s.m. Biodiversiteit extra middelen inzetten om de natte natuur te ondersteunen. -extra inzet voor participatie (naar aanleiding van Omgevingswet) -extra uitgaven grondwater (bescherming) 	<p>2,0 mln</p> <p>0,5 mln</p> <p>0,5 mln</p> <p>0,5 mln</p> <p>1,0 mln</p>
	<p><i>Dekking anders dan uit structurele middelen</i> <i>1,2 mln uit grondwaterheffing (EGH)</i> <i>1,8 mln MTR middelen voor de SOK (t/m 2027)</i></p>		<p><i>Dekking anders dan uit structurele middelen</i> <i>1,2 mln uit grondwaterheffing (EGH)</i> <i>1,8 mln MTR middelen voor de SOK (t/m 2027)</i></p>		<p><i>Dekking anders dan uit structurele middelen</i> <i>1,2 mln uit grondwaterheffing (EGH)</i> <i>1,8 mln MTR middelen voor de SOK (t/m 2027)</i></p>	
Totaal	Beslag op structurele middelen	€ 6,5 mln		€ 7,0 mln		€ 11,5 mln

Water

Consequenties

In deze variant is er minder inzet op Ruimtelijke Adaptatie. Dat wil zeggen minder actief zijn in de regio, minder participatie in processen, geen cofinanciering voor lokale processen, onderzoek etc.

Let op:

Om de samenwerking met de waterschappen vanaf 2028 op gelijk niveau voort te zetten is bij alle drie de varianten vanaf 2028 jaarlijks nog 1,8 mln nodig dat t/m 2027 is gedekt uit incidentele middelen.

Het richtbedrag zorgt voor een structurele basis voor structurele werkzaamheden die de laatste jaren vooral via incidentele middelen zijn gedekt. Daarbij is ook al rekening gehouden met de komende inwerkingtreding van de Omgevingswet en de kosten die dat voor het programma Water met zich mee zal gaan brengen en de kosten die het programma kwijt is voor juridische begeleiding bij het goedkeuren van de dijkverbeteringen etc. Er is nog geen rekening gehouden met de mogelijke aanvullende kosten als gevolg van de komende SPUK, NPLG etc.

Deze variant bevat extra inzet om te komen tot een meer intensieve samenwerking met onze partners die nog meer bijdraagt aan de doelen die we als provincie voor het programma Water hebben gesteld. Dit betekent onder andere meer inzet op het gebied van grondwater en meer samenwerking met onze oosterburen, Vitens maar ook met de collega's van Biodiversiteit.

7 Wonen

Wonen

Provinciaal profiel

Wonen raakt direct het provinciale profiel op de grote fysieke opgaven. De provinciale rol bij Wonen is in beweging als gevolg van de koers van het Rijk.

Bezien vanuit de ladder in de Omgevingsvisie (p. 55) verandert onze provinciale rol rond wonen van 'faciliteren' en 'stimuleren' veel meer naar 'regisseren' en mogelijk ook 'reguleren'. Rond het toezicht op de opvang van statushouders was al sprake van een regulerende rol (wettelijke taak). Nu komt daar een regisserende rol bij rond woningbouwaantallen, betaalbaarheid, aandachtsgroepen, seniorenwoningen en woonzorgvisies met bijbehorende doelgroepen. Deze rolverandering komt voort uit een veel sterkere sturing van de Rijksoverheid, waarbij de overheden de regie op de volkshuisvesting hernemen. De provinciale rol verschuift van een netwerkende, responsieve overheid naar een presterende overheid.

Om onze nieuwe rol (regisseren) goed in te vullen, is het nodig om te blijven faciliteren en stimuleren, vooral gemeenten. Dat is nodig omdat gemeenten meestal zaken laten liggen vanwege onmacht (niet de kennis, middelen en mensen hebben) om de woningbouwopgave invulling te geven.

Komende jaren zullen de ruimtelijke aspecten ook veel meer gaan raken aan het woonbeleid, van stikstof en energie infrastructuur als randvoorwaarden tot het water- en bodemsysteem, waarbij dat systeem leidend wordt voor ruimtelijke keuzes.

Richtbedrag

Het richtbedrag voor dit beleidsprogramma is € 7,0 mln euro (structurele middelen). In de voorgaande jaren is het beleidsprogramma vrijwel geheel met incidentele middelen gedekt.

Wonen

Varianten: wat kan de provincie structureel doen?

	Variant Minder	Variant Richtbedrag	Variant Meer
a. wettelijke taken	<ul style="list-style-type: none"> • Toezicht opvang statushouders • Regie op woningbouw diverse onderwerpen, (zie provinciaal profiel) 	<ul style="list-style-type: none"> • Toezicht opvang statushouders • Steviger invulling van provinciale regierol tov variant minder: o.a. meer onderzoek, monitoring en subsidiering rond diverse onderwerpen 	<ul style="list-style-type: none"> • Toezicht opvang statushouders • Steviger invulling van provinciale regierol. O.a. onderzoek, monitoring en subsidiering rond diverse onderwerpen
b. organiserend vermogen	<ul style="list-style-type: none"> • Versterking regionale coördinatie gemeenten 	<ul style="list-style-type: none"> • Versterking realisatiekracht gemeente/regio's en woningbouw-versnelling Ook nodig voor cofinanciering subsidieregeling van het Rijk voor provinciale flexpools t.b.v. woningbouw gemeenten. • Vergroten personele capaciteit/kennis en kunde (instroom en begeleiding trainees, bouwacademie) 	<ul style="list-style-type: none"> • Meer investeren in realisatiekracht gemeenten en woonregio's • Investeren in realisatiekracht corporaties • Vergroten personele capaciteit/kennis en kunde (instroom en begeleiding trainees, bouwacademie)
c. 'verschil maken'	n.v.t.	<ul style="list-style-type: none"> • Budget voor Transformatie (Steengoed Benutten) • Verstedelijkings-strategieën en andere integrale woningbouw-processen 	<ul style="list-style-type: none"> • Budget voor Transformatie (Steengoed Benutten) • Verstedelijkings-strategieën en andere integrale woningbouw-processen • Onrendabele toppen financieren
Totaal	€ 1,0 mln	€ 7,0 mln	€ 21,0 mln

Wonen

Consequenties

In deze variant kan de provincie beperkt een structurele rol spelen om de woningmarkt te versterken. Vooral de ondersteuning van gemeenten met kennis, middelen en mensen is in deze variant niet mogelijk zonder eventuele incidentele inzet.

Dit heeft waarschijnlijk negatieve gevolgen voor het tempo waarmee gemeenten in Gelderland in staat zijn om de gevraagde aantallen nieuwe woningen te bouwen en om geschikte woonvormen te vinden voor de zogenoemde aandachtsgroepen, waaronder asielzoekers, statushouders, arbeidsmigranten. Dit heeft ook een negatief effect op de duurzaamheidsambities, zoals circulair en klimaatadaptief bouwen.

In deze variant kan de provincie actief sturen op wonen/volkshuisvesting bijvoorbeeld op de bouwafspraken.

Zo is in deze variant beperkt budgetruimte opgenomen voor structurele inzet op Steengoed Benutten (transformaties) waarmee ook beleidsambities als verduurzaming, energietransitie en klimaat wordt ondersteund. Deze inzet is lager dan het huidige niveau (tot nu toe volledig incidenteel gedekt). Ook is in deze variant beperkt ruimte om gemeenten te faciliteren en stimuleren.

In deze variant is meer ruimte opgenomen voor het vergroten van de realisatiekracht van gemeenten en woningcorporaties. Daarnaast is een structureel bedrag opgenomen om over een langere periode onrendabele toppen van projecten te financieren. Deze onrendabele toppen zijn een van de grootste knelpunten in de huidige woningmarkt. Met deze inzet levert de provincie een bijdrage aan de betaalbaarheid van woningen en kan daardoor de regierol in de woningbouw beter vervullen.

De inzet voor Transitie is op hetzelfde beperkte niveau gezet als in de midden variant. Dat is lager dan het huidige niveau (tot nu toe volledig incidenteel gedekt). En in deze variant is geen ruimte voor een structurele provinciale bijdrage aan de stimulering van de doorstroming sociale huur of starterswoningen.

8 Vitaal bestuur

8.1 Gelders bestuur

Vitaal bestuur/ Gelders Bestuur

Uitwerking

Provinciaal profiel

Gelders bestuur maakt onderdeel uit van ambitie 1 van de Begroting, maar niet van het beleidsprogramma Vitaal Bestuur. Gelders Bestuur gaat met name om voorwaarden te creëren om zelf een krachtig bestuur te zijn. Het richt zich op GS, PS en de uitvoering van de taken van de CvdK. De uitgaven zijn slechts beperkt beïnvloedbaar.

Voor PS gaat het om € 1,4 mln waarvan de grootste posten zijn de fractievergoedingen en de Rekenkamer. Voor GS zijn grote posten afdracht IPO (€ 1,25 mln) Daarnaast structurele kosten tbv uitvoering Omgevingswet, die tot dusver is gedekt uit incidentele middelen. Het gaat hierbij vooral om procesmiddelen tbv actualisaties omgevingsdocumenten. Voor de CvdK gaat het om advies en onderzoeksgelden tbv uitvoering taken als rijksheer.

Richtbedrag

Het richtbedrag ('midden') voor beleidsprogramma Vitaal Bestuur, is 5,9 mln euro (structurele middelen).

In dit format is alleen gekeken naar minder- en meer-varianten voor de middelen ten behoeve van de Commissaris van de Koning en voor GS. De middelen voor Provinciale Staten zijn alleen vermeld binnen het Richtbedrag op basis van de huidige begroting.

	Variant Minder		Variant Richtbedrag		Variant Meer	
a. wettelijke taken	PS Geen variant minder; bedrag conform richtbedrag	1,48 mln	Huidige bedragen in Begroting voor PS	1,48 mln	PS geen variant meer; bedrag conform richtbedrag	1,48 mln
	CvdK Ondersteunen van gemeenten waar bestuurlijke continuïteit en integriteit onder druk staat	0,15 mln	CvdK Ondersteunen van gemeenten waar bestuurlijke continuïteit en integriteit onder druk staat.	0,15 mln	CvdK Extra ruimte voor onderzoek/advies vanwege druk op integriteit en bestuurlijke continuïteit gemeenten.	0,25 mln
	GS minimale participatie omgevingsdocumenten als visie en verordening	1,45 mln	GS + Rechtsbescherming + Afdracht IPO + structurele kosten uitvoeren Omgevingswet/Woo	1,7 mln	GS betere uitvoering wetgeving in de keten	1,9 mln
b. organiserend vermogen	GS Minder netwerkevents		GS Representatie/communicatie	0,15 mln	GS Representatie/communicatie. Bijvoorbeeld ruimte om Dag van Gelderland voort te zetten op huidige niveau. Participatie Omgevingsvisie	0,5 mln
c. 'verschil maken'	-	-	-	-	-	-
Totaal		€ 3,08 mln		€ 3,48 mln		€ 4,13 mln

<p>Consequenties</p>	<p>Alleen inschatting tov GS-taken en niet die van PS en de CvdK.</p> <p>In deze variant is er geen ruimte opgenomen voor netwerkevenementen. Daarnaast is alleen ruimte voor minimale actualisaties Omgevingsvisie/omgevingsverordening en wordt de afdracht aan IPO verlaagd. Dit werkt door in de zichtbaarheid van het College in de samenwerking met partners en daarmee op de bestuurlijke positie. Daarnaast werkt de minimale participatie door in betrokkenheid van onze inwoners en partners bij de realisatie van onze ambities.</p>	<p>Alleen inschatting tov GS-taken en niet van PS of CvdK.</p> <p>In deze variant is de ruimte voor GS voor netwerkevenementen, communicatie en representatie beperkt. Dat kan betekenen dat er geen Dag van Gelderland meer georganiseerd kan worden.</p> <p>In deze variant wordt de afdracht aan IPO bevroren op het huidige niveau. GS zal minder zichtbaar zijn door beperking van de netwerkevenementen.</p> <p>Daarnaast vraagt deze variant een grote terughoudendheid bij de actualisatie en participatie van Omgevingsdocumenten.</p>	<p>Alleen tav GS-taken en niet van PS of de CvdK.</p> <p>In deze variant is meer ruimte voor netwerkevenementen, ontmoetingen en communicatie, zoals de Dag van Gelderland</p> <p>Daarnaast is er participatie rond de Omgevingsvisie mogelijk en kan doorwerking van Omgevingsdocumenten bij ketenpartners worden georganiseerd in de keten.</p>
-----------------------------	---	---	---

8.2 Sterk bestuur & Weerbaarheid

Vitaal bestuur - Sterk Bestuur & Weerbaarheid

Uitwerking

Provinciaal profiel

De provincie heeft de wettelijke taak en zorg voor bestuurskrachtige en weerbare overheden in Gelderland. Dit is randvoorwaardelijk voor het realiseren van de maatschappelijke opgaven in Gelderland en daarmee ook voor de opgaven en werkwijze in Gaan voor Gelderland. Gelderse overheden zijn de belangrijkste uitvoeringspartners van onze opgaven (zie [beleidsprogramma Vitaal Bestuur](#)). Gelderland heeft een proactieve houding t.a.v. bestuurskrachtontwikkeling en weerbaarheid, vergelijkbaar met provincies als Zuid-Holland en Noord-Brabant.

Richtbedrag

Het richtbedrag ('midden') voor dit hele beleidsprogramma is € 5,9 mln. euro (structurele middelen)*. Hiervan heeft 1,3 mln. euro betrekking op Sterk bestuur en 0,8 mln. op Weerbaarheid. (Voor Gelders Bestuur en BBL zijn aparte formats gemaakt.) Voorgaande jaren werd een beperkt deel van de totale inzet op Vitaal bestuur structureel gedekt (€ 3,6 mln/jaar) en het overgrote deel incidenteel.

	Variant Minder	Variant Richtbedrag	Variant Meer	
a. wettelijke taken	<ul style="list-style-type: none"> • Toezichttaken en begeleidingstaken fusies, grenscorrecties en bemiddeling (alleen gemeenten; geen gemeenschappelijke regeling en waterschap) • Weerbaarheid, nodig voor Bibob-onderzoek (wettelijke taak) 	<p>0,20 mln</p> <p>0,05 mln</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sterk Bestuur en IBT: bestuurskrachtonderzoek Gelderland breed , maatwerktrajecten (onderzoek/advies bestuurskracht. Ruimte voor ondersteuning 8 gemeenten. • Weerbaarheid, nodig voor Bibob-onderzoek <p>0,8 mln</p> <p>0,05 mln</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Maatwerktrajecten (onderzoek en advies bestuurskracht) uitbreiden • Weerbaarheid, nodig voor Bibob-onderzoek <p>0,9 mln</p> <p>0,05 mln</p>
b. organiserend vermogen	<ul style="list-style-type: none"> • Weerbaarheid: Ontwikkeling en ondersteuning van de aanpak van ondermijnende criminaliteit door gemeenten en andere partners uit de Veiligheidsregio's. Kiezen uit programma (Ariadne of Theseus). 	<p>0,25 mln</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Onderzoek en advies rond bestuurskracht, bestuurlijke vernieuwing (VNG). Gelderland Academie leren en delen kennis en ervaring alle Gelderse bestuurders (VNG) • Weerbaarheid: Ontwikkeling en ondersteuning van de aanpak van ondermijnende criminaliteit door gemeenten en andere partners (RIEC Oost Nederland ism ministerie J&V). Waarvan 2 programma's cofinanciering vraagt van Rijksmiddelen (Ariadne, Theseus). Projecten Weerbare samenleving. <p>0,3 mln</p> <p>0,75 mln</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Versterken governance en bestuurskracht advisering regio's. Gelderland Academie leren en kennis delen verbreden • Weerbaarheid: RIEC programma Oost Nederland ism ministerie J&V aanpak van ondermijnende criminaliteit door gemeenten en andere partners. Waarvan 2 programma's cofinanciering van Rijksmiddelen (Ariadne, Theseus). Projecten Weerbare Samenleving: Projecten digitale weerbaarheid partners (Troje); partnerteams Ondermijning in veiligheidsregio's <p>0,5 mln</p> <p>0,95 mln</p>
c. 'verschil maken'	<ul style="list-style-type: none"> • kennis, facts and figures opbouwen bestuurskracht partneroverheden 	<p>0,1 mln</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tooling Datagedreven Dashboard gemeenten <p>0,2 mln</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dashboard gemeenten door ontwikkelen naar open source samen met de partners <p>0,3 mln</p>
Totaal	€ 0,6 mln	€ 2,1 mln	€ 2,7 mln	

Consequenties

In deze variant vullen we geen proactieve rol in. Dat werkt door op onze huidige voorbeeldrol provincies, advisering, kennisontwikkeling en facilitering activiteiten & bestuurskrachtrajecten overheden. De andere overheden moeten alles zelf regelen. In deze variant wordt de Gelderland Academie afgebouwd. Ook is er geen ruimte voor de ondersteuning van festivals/lezingen rond democratie.

Wat betreft weerbaarheid wordt in deze variant de ondersteuning van partners op een basisniveau structureel gedekt. Daarbij zullen we moeten kiezen welk lopend initiatief nog wordt ondersteund, en is er geen ruimte om nieuwe initiatieven op te zetten/ondersteunen. We kunnen dan niet iets doen aan de kwetsbaarheid van het openbaar bestuur in onze provincie en de ondermijning van de samenleving.

Voor Bibob-onderzoeken (gebaseerd op 1 diepgaand onderzoek per jaar) geldt dat deze prioritair zijn. Mochten er meer onderzoeken nodig zijn dan wordt binnen deze structurele middelen de ruimte gezocht.

In deze variant hebben we in de structurele inzet ruimte om een beperkt aantal gemeenten actief te ondersteunen wat betreft bestuurskracht. Ook is in deze variant nog ruimte voor de voortzetting van de kennisfunctie die we samen met de VNG hebben georganiseerd in de Gelderland Academie.

De lopende projecten met ministerie J&V kunnen doorgaan. Evenals projecten rond versterking weerbaarheid samenleving. Hier is beperkt ruimte voor nieuwe initiatieven.

Voor Bibob-onderzoeken (gebaseerd op 1 diepgaand onderzoek per jaar) geldt dat deze prioritair zijn. Mochten er meer onderzoeken nodig zijn dan wordt binnen deze structurele middelen de ruimte gezocht.

In deze variant zit geen ruimte om bij bestuurlijke en ambtelijke fusies naast de frictiekosten die BZK financiert een extra bijdrage te doen. Ook in deze variant zit geen ruimte voor de ondersteuning van festivals/lezingen rond democratie.

In deze variant hebben we meer ruimte om gemeenten actief te ondersteunen. Meer ruimte voor maatwerktrajecten, een stevigere invulling van de Gelderland Academie en ook meer ruimte om de andere overheden te ondersteunen met hun bestuurskracht aan de hand van het dashboard voor de partners.

In deze variant is geen ruimte opgenomen voor de ondersteuning van bijvoorbeeld festivals/lezingen rond democratie gericht op de Gelderse inwoners.

Voor Bibob-onderzoeken (gebaseerd op 1 diepgaand onderzoek per jaar) geldt dat deze prioritair zijn. Mochten er meer onderzoeken nodig zijn dan wordt binnen deze structurele middelen de ruimte gezocht.

8.3 Buitenlandse Betrekkingen & Lobby

Vitaal bestuur - Buitenlandse Betrekkingen & Lobby

Provinciaal profiel

Buitenlandse Betrekkingen & Lobby betreft ondersteunende activiteiten om m.n. prioritaire dossiers; natuur & stikstof, wonen & bereikbaarheid, klimaat & energie te realiseren. Daarbij benutten we de kracht van Oost (samenwerking met Overijssel en de partners in onze beide provincies) door gerichte lobby en (internationale) samenwerking. Daarmee is dit ondersteunend aan het hele provinciale profiel. Het betreft geen wettelijke taken.

Richtbedrag

Het richtbedrag voor het hele beleidsprogramma is € 5,9 mln euro (structurele middelen). Voor alleen het onderdeel BBL gaan we uit van een richtbedrag van € 0,44 mln.

Voor Gelders Bestuur en Sterk Bestuur & Weerbaarheid zijn aparte formats opgesteld. Voor het hele beleidsprogramma was in de voorgaande jaren een beperkt bedrag aan structurele dekking (€ 3,6 mln/jaar), het overgrote deel is incidenteel gedekt. In dit format gaan we er ook vanuit dat uitvoeringskosten voor EFRO, POP en Interreg nog steeds incidenteel worden gedekt (orde grootte € 3,0 mln.)

	Variant Minder		Variant Richtbedrag		Variant Meer	
a. wettelijke taken	Geen wettelijke taak	-	Geen wettelijke taak	-	Geen wettelijke taak	-
b. organiserend vermogen	Beperkte inzet op lobby	0,25 mln	Inzet in Brussel, DH, Düsseldorf, Europese netwerken	0,4 mln	Verruiming lobby-inzet	0,5 mln
c. 'verschil maken'	-	-	Voortzetting jumelage Lubelski	0,04 mln	Voortzetting jumelage Lubelski	0,04 mln
Totaal		€ 0,25 mln		€ 0,44 mln		€ 0,54 mln
Consequenties	In deze variant leveren we in aan lobbykracht. We zijn minder aanwezig in Den Haag, Brussel en Düsseldorf en dat werkt door op ons netwerk en onze positie. In deze variant versoberen we netwerkevents en beëindigen we de jumelage met Lubelski. Inschatting is dat dit onze kansen op externe financiering van prioritaire ambities vermindert.		In deze variant gaan we uit van hetzelfde niveau qua inzet in Brussel, Den Haag, Düsseldorf en Europese netwerken als in de voorgaande jaren.		In deze variant hebben we meer ruimte opgenomen om op specifieke onderwerpen meer aandacht te besteden in ons netwerk. Hiermee kunnen we nog gericht werken aan onze positie bij belangrijkste (inter)nationale dossiers die onze Gelderse ambities ondersteunen.	

9 Klimaat

Klimaat en Energietransitie

Provinciaal profiel

Klimaat en Energietransitie (klimaat mitigatie). is onderdeel van de grote fysieke opgaven die we voor ons zien. De transitie vraagt op veel terreinen grote investeringen en heeft daarmee ook een directe relatie met onze economie en brede welvaart.

Klimaat en Energietransitie is geen wettelijke taak, wel is het één van de zeven hoofdambities uit de Omgevingsvisie. Deze visie is zelfbindend. Daarnaast heeft de provincie het Klimaatakkoord ondertekend hetgeen leidt tot een aantal verplichtingen.

Klimaat en klimaatverandering hebben grote invloed op de fysieke leefomgeving. Klimaatmitigatie, en als belangrijk onderdeel daarin de energietransitie, omvat een heel scala aan maatregelen die moeten worden getroffen door inwoners, bedrijven, overheden en instellingen. Veel van deze maatregelen hebben directe invloed op onze leefomgeving en vragen een plek in de ter beschikking staande ruimte. Denk daarbij aan energieopwekking (windparken/zonnevelden) én aan energie-infrastructuur. Omdat het uit oogpunt van energie-efficiency van belang is dat energie zoveel mogelijk wordt opgewekt dicht bij waar het verbruikt wordt, gaat er ook een ordenend principe vanuit.

Richtbedrag

Eerder werd dit onderwerp vrijwel volledig met incidentele middelen gedekt. Hierover is in 2018 door Provinciale Staten een motie aangenomen om per jaar € 30 mln uit de incidentele middelen voor de Klimaataanpak uit te trekken tot 2030. Het richtbedrag voor dit beleidsprogramma is € 5,4 mln per jaar (uit de structurele middelen). De eerdere toewijzing hiervoor (tot 2029) komt vanaf 2024 te vervallen.

Klimaat en Energietransitie

Varianten: wat kan de provincie structureel doen?

Variant Minder

Variant Richtbedrag

Variant Meer

	Variant Minder	Variant Richtbedrag	Variant Meer
a. wettelijke taken	Geen wettelijke taak	-	Geen wettelijke taak
b. organiserend vermogen	<ul style="list-style-type: none"> • Beperkte inzet voor Gelders Energie akkoord (GEA) • Experteam warmte • Versnellingsteam Zon en Wind • Beperkte ondersteuning van de participatie van inwoners bij energieopwekking door middel van coöperaties. • Ondersteuning van energieloketten vooral bij kleinste gemeenten • Kiemt en Connectr • Ondersteuning laadinfra vooral bij kleinere gemeenten 	<ul style="list-style-type: none"> • Inzet GEA op huidige niveau • Experteam warmte • Versnellingsteam Zon en Wind • Participatie bij Energieopwek door middel van Energie coöperaties • Energieloketten • Kiemt en Connectr • Laadinfra • Maatschappelijk vastgoed 	<ul style="list-style-type: none"> • Inzet Gea op het huidige niveau • Grotere versnelling warmtetransitie binnen wijken en bedrijven • Meer inzet versnellingsteam Zon en Wind • Sneller en professioneler netwerk van energie coöperaties en • Beter toegeruste Energieloketten met meer capaciteit om samen met gemeenten burgers te helpen in de energietransitie • Kiemt en Connectr • Laadinfra • Maatschappelijk vastgoed
c. 'verschil maken'	Nvt	-	Structurele Klimaatcampagne
Totaal	€ 4,0 mln	€ 5,4 mln	€ 7,8 mln

Klimaat en Energietransitie

Consequenties

In deze variant ondersteunen we de inzet van verschillende organisaties die de opwekking van duurzame energie faciliteren met kennis en uitvoeringskracht. Richting de gemeenten ligt de focus op ondersteuning van de kleinste gemeenten die meer moeite hebben om dit onderwerp zelf op te pakken.

In deze variant hebben we de ruimte voor de inzet van het GEA op het niveau gebracht van de huidige inzet. Daarnaast hebben we in deze variant meer mogelijkheden om alle gemeenten in Gelderland te ondersteunen en is er meer mogelijk om de participatie van inwoners bij de opwekking van energie te borgen. Daarnaast is er ruimte om maatschappelijk vastgoed verder te verduurzamen.

In deze variant is meer ruimte opgenomen voor de versnelling van warmtetransitie (gebruik van resten aardwarmte). Ook zetten we op structurele basis in op een netwerk van energie coöperaties waardoor onze inwoners zelf direct meedelen in de baten van duurzame energieopwekking. Aanvullend is er ruimte om duurzaam gedrag aan te moedigen. Hiermee kunnen we niet alleen aandacht besteden aan duurzame energie opwekking, maar ook aan het verder besparen op het gebruik van energie.

10 Leefbaarheid

<i>Leefbaarheid</i>						
Provinciaal profiel	Het beleidsprogramma Leefbaarheid is gericht op het versterken van de sociale verbondenheid in dorpen, wijken en buurten in Gelderland. Dat gebeurt door gemeenten te ondersteunen om de opgaven van de inwoners centraal te stellen. De inzet vanuit Leefbaarheid gaat dus over het onderdeel brede welvaart in het profiel (zie beleidsprogramma leefbaarheid).					
Richtbedrag	Het richtbedrag voor dit beleidsprogramma is 4,0 mln euro (structurele middelen). Dit bedrag is bestemd voor de instandhouding van het organiserend vermogen dat is ondergebracht bij de organisaties van de Leefbaarheidsalliantie Gelderland. In de lage variant is het bedrag € 3,4 mln. In de hoge variant gaan we uit van € 7,5 mln, waarbij ruimte is ingebouwd om verschil te maken. In de voorgaande jaren is dit onderwerp altijd volledig met incidentele middelen gedekt.					
	Variant Minder		Variant Richtbedrag		Variant Meer	
a. wettelijke taken	Geen wettelijke taken	-	Geen wettelijke taken.	-	Geen wettelijke taken	-
b. organiserend vermogen	Instandhouden van het organiserend vermogen op een lager niveau dan 2022 voor een basisniveau van ondersteuning van inwonerinitiatieven voor de hele provincie.	3,4 mln	Voortzetting zoals in 2022 van het organiserend vermogen, dat is ondergebracht bij de organisaties van de Leefbaarheidsalliantie: Spectrum, Zorgbelang, DKK en PJG	4 mln	Voortzetting zoals in 2022 van het organiserend vermogen zoals in 2022, dat is ondergebracht bij de organisaties van de Leefbaarheidsalliantie: Spectrum, Zorgbelang, DKK en PJG	4 mln
c. 'verschil maken'					-Structurele inzet op inclusie, met aandacht voor regenboogprovincie, Orange the world en Keti Koti, in aansluiting op actuele maatschappelijke ontwikkelingen - Kennisdeling en ondersteuning gemeenten bij de versterking van de	0,25 mln 0,75 mln

Leefbaarheid

				<p>sociale verbondenheid en bevordering van inwonerparticipatie in kwetsbare wijken.</p> <p>- Cofinanciering Oranjefonds om Gelderse inwonerinitiatieven financieel te ondersteunen.</p> <p>- Dorpendeals: financieel bijdragen aan en maken van integrale domein-overstijgende afspraken over de verbetering van sociale verbondenheid en leefbaarheid in dorpen en wijken.</p>	<p>1,0 mln</p> <p>1,5 mln</p>
	Totaal	€ 3,4 mln	€ 4,0 mln	€ 7,5 mln	
Consequenties	<p>De incidentele bekostiging van de leefbaarheidsalliantie gaat over in een structurele bekostiging met een korting van 15 % op het huidige budget. De korting wordt tijdig in overleg met de LA ingevuld zodat zij hun organisaties kunnen aanpassen voor 1-1-2025.</p> <p>Zonder aanvullende (incidentele) financiering stopt de huidige inzet op inclusie, kennisdeling en de ondersteuning van inwonerinitiatieven via de subsidieregeling gemeenschapsvoorzieningen en ontmoetingsplekken, cofinanciering Oranjefonds en dorpendeals.</p>	<p>De incidentele bekostiging van de leefbaarheidsalliantie gaat op het niveau van 2022 over in een structurele bekostiging.</p> <p>Zonder aanvullende (incidentele) financiering stopt de huidige inzet op inclusie, kennisdeling en de ondersteuning van inwonerinitiatieven via de subsidieregeling gemeenschapsvoorzieningen en ontmoetingsplekken, cofinanciering Oranjefonds en dorpendeals.</p> <p>De subsidieregelingen hiervoor stoppen automatisch eind 2023 indien hier geen budget meer voor beschikbaar is.</p>	<p>Behalve een structurele bekostiging van de leefbaarheidsalliantie is er in deze variant ook structureel geld voor inclusie, kennisdeling (wel minder breed) en de ondersteuning van inwonerinitiatieven via Oranjefonds en dorpendeals.</p> <p>De regeling voor gemeenschapsvoorzieningen en ontmoetingsplekken stopt eind 2023 indien hier geen nieuw (incidenteel) budget voor beschikbaar wordt gesteld.</p>		

11 Agrifood

Agrifood

Provinciaal profiel

Het oppakken van grote maatschappelijke opgaven (=de transitie zoals verminderen stikstof, verbeteren waterkwaliteit etc.) slaagt niet zonder inzet van boeren. De inzet vanuit Agrifood is dus faciliterend voor deze opgaven en daarmee onderdeel van het provinciale profiel gericht op de grote fysieke opgaven (zie [beleidsprogramma agrifood](#)).

Richtbedrag

Het richtbedrag voor dit beleidsprogramma is € 3,0 mln (structurele middelen). Hieronder vallen ook de organisatiekosten van FoodvalleyNL. Bij de Variant Richtbedrag is de aanname dat de provinciale cofinanciering van het Europese fonds (GLB-NSP) met incidentele middelen wordt geregeld (verplichting). In de lage variant is het bedrag € 1,5 mln. In de hoge variant gaan we uit van € 8 mln. In de voorgaande jaren is dit onderwerp altijd volledig met incidentele middelen gedekt.

Variant Minder

Variant Richtbedrag

Variant Meer

a. wettelijke taken

Geen wettelijke taken

-

Geen wettelijke taken.

-

Geen wettelijke taken

-

b. organiserend vermogen

organiserend vermogen, inclusief FoodValleyNL. om de land- en tuinbouw actief op weg te helpen naar toekomstgerichte duurzame bedrijfsvoering. Deze partijen en netwerken kunnen doorverwijzen naar kennispartners, kennis- en ervaringsnetwerken, innovaties, investeringen, individuele bedrijfsadviezen, en de daarbij behorende wereld van subsidies, financieringen en garantstellingen
Voor de primaire sector is het organiserend vermogen voor en van boeren in te zetten voor de minimaal benodigde samenwerking en contact

1 mln

1 mln

In het **organiserend vermogen** zijn partijen actief die de land- en tuinbouw (primaire sector) op weg helpen naar toekomstgerichte duurzame bedrijfsvoering. Deze partijen en netwerken kunnen doorverwijzen naar kennispartners, kennis- en ervaringsnetwerken, innovaties, investeringen, individuele bedrijfsadviezen, en de daarbij behorende wereld van subsidies, financieringen en garantstellingen. Dit organiserend vermogen richt zich op de *brede* foodsector (economie, agrifood etc.)

2 mln

Het bedrag voor het **organiserend vermogen** is met € 1 miljoen verhoogd tot € 3 miljoen

3 mln

Agrifood

c. 'verschil maken'

<p>Hefboom- en aanjaagfunctie voor pilots, sleutelprojecten etc met sterke doorbraak- of voorbeeldwerking. Innovatief van karakter en vallend buiten bestaande regelingen zoals POP en NSP.</p>	<p>0,5 mln</p>	<p>Hefboom- & aanjaagfunctie voor pilots, sleutelprojecten etc met sterke doorbraak- of voorbeeldwerking. Bijvoorbeeld Kunstmestvrije Achterhoek. Innovatief van karakter en vallend buiten bestaande regelingen zoals POP en NSP .</p>	<p>1 mln</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hefboom- & aanjaagfunctie • 'Keukentafelgesprekken' en aansluitende (individuele) adviestrajecten (inclusief op te stellen bedrijfsplannen) voor boeren en tuinders om zich toekomstgericht door te ontwikkelen. • Instrument om waardedalingen (bij verwerven en vervreemden van grond en gebouwen) op te vangen. • Op dit moment verkent Oost NL de mogelijkheden om het Perspectieffonds in te zetten voor de financiering van (een) transitiefonds(en), waarbij boeren) financieringen kunnen verkrijgen voor hun investeringen (onrendabele toppen en eventuele andere activiteiten om transitie mogelijk te maken) • Instrument om snel in te kunnen spelen op calamiteiten, bijvoorbeeld bij een uitbraak van dierziekten of bij grote verstoringen in de voedselvoorziening • (Tijdelijke) beloningsgelden voor bijv. natuurinclusief beheer, bij gebrek aan andere bronnen. Bijvoorbeeld bij De Marke. 	<p>1 mln 0,2 mln 2 mln 1 mln 0,3 mln 0,5 mln</p>
<p>Totaal</p>	<p>€ 2,5 mln</p>		<p>€ 3,0 mln</p>		<p>€ 8 mln</p>

Agrifood

Consequenties

Deze variant betekent bij organiserend vermogen een daling tov de huidige inzet. Ter vergelijking: voor FoodValley geven we nu jaarlijks € 1 mln uit, in deze variant is het hele organiserend vermogen op dit bedrag begroot. Dit betekent dat er keuzes gemaakt worden bij de inzet: niet alle regio's in Gelderland kunnen hierbij door organiserend vermogen bediend worden.

Het organiserend vermogen voor de primaire sector wordt minimaal bediend (nadere prioritering nodig omdat niet alle partijen en netwerken hiermee bediend kunnen worden en sommige dus afvallen).

Het organiserend vermogen wordt in deze variant structureel geregeld waar dat eerder met incidentele middelen gebeurde. Dat betekent wel dat er focus wordt aangebracht en dat niet alles in de lucht wordt gehouden.

Bij het onderdeel 'organiserend vermogen' zijn bij deze variant bestuurlijke, juridische maar ook enkele financiële gevolgen te verwachten. Zo is de kans groot dat enkele organisaties met hun activiteiten moeten stoppen wanneer wij ze niet mede steunen.

Veel projecten van partners zijn eenmalig gefinancierd en lopen af. We moeten hen duidelijk maken dat zij provinciale bijdragen via subsidieaanvragen (GLB) moeten doen en dat er voorts maar weinig geld is voor 'verschil maken' en dat zal meer afhangen van incidentele inzet. Inzet voor regiodeals is afhankelijk van incidentele inzet.

De (gebiedsgerichte) samenwerking met derden op andere dossiers kan (negatief) beïnvloed worden door besluiten in dit beleidsthema.

Bij deze variant hebben we als provincie meer ruimte om mee te bewegen met actuele ontwikkelingen in Agrifood los van of aanvullend op andere sporen zoals bijvoorbeeld binnen het NPLG.

Lang lopende programma's/activiteiten met een structureel karakter die op dit moment nog onder FoodValley vallen zijn (ca. € 3,3 miljoen per jaar) zijn **niet** opgenomen bij Agrifood. Deze zijn opgenomen bij het 'format' van economie onder het onderdeel 'Verschil maken'

12 Klimaatadaptatie

Klimaatadaptatie

Provinciaal profiel

Klimaatadaptatie is onderdeel van de grote fysieke opgaven die we voor ons zien. Dit onderwerp sluit vooral ook aan op dat onderdeel van het provinciale profiel.

Klimaatadaptatie is geen wettelijke taak, wel is het één van de zeven hoofdambities uit de Omgevingsvisie. Deze visie is zelfbindend. De provincie staat daarnaast als overheid mede aan de lat voor het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie één van de drie thema's van het Deltaprogramma (zie <https://www.deltaprogramma.nl/>). De andere twee thema's te weten waterkwaliteit en waterveiligheid worden door het beleidsprogramma Water opgepakt.

Met het beleidsprogramma Klimaatadaptatie maken we Gelderland klaar voor het weer van morgen. Door klimaatslim te bouwen. Met groene wijken en hittebestendige woningen. Door de droogte aan te pakken onder andere in de Achterhoek en andere hogere zandgronden. Door rekening te houden met het veranderende klimaat bij landbouw, natuur, recreatie en verkeer. Door de strijd aan te gaan met de hittestress in onze dorpen en steden en onze provinciale wegen en fietspaden klimaatrobuust te maken.

Richtbedrag

Het richtbedrag voor dit beleidsprogramma is € 0,5 mln (uit de structurele middelen). Eerder werd dit onderwerp alleen met incidentele middelen gedekt.

Variant Minder

Variant Richtbedrag

Variant Meer

a. wettelijke taken

Geen wettelijke taken

-

• Geen wettelijke taken

-

• Geen wettelijke taken

-

b. organiserend vermogen

• Ondersteunen Werkregio's voor de uitvoering van de RAS'en

€ 0,4 mln

• Ondersteunen Werkregio's voor de uitvoering van de RAS'en.

€ 0,5 mln

• Ondersteunen Werkregio's voor de uitvoering van de RAS'en.

€ 1,2 mln

c. 'verschil maken'

-

-

-

-

• Blijvende aandacht voor Hitte vanuit provincie

€ 0,5 mln

Totaal

€ 0,4 mln

€ 0,5 mln

€ 1,7 mln

Klimaatadaptatie

Consequenties

Met de regionale adaptie strategieën wordt de basis gelegd voor plannen om de fysieke omgeving beter in te richten. De daadwerkelijke uitvoering van deze verbeteringen hangt af van de inzet vanuit andere specifieke fysieke onderwerpen. Bijvoorbeeld als onderdeel van het Nationaal Programma Landelijk Gebied of de aanpak van Droogte in de Achterhoek.

Bij de meeste regio's zijn we alleen agenda-lid.

Projecten (kennisontwikkeling en pilots) op gebied van klimaatbestendig bouwen, infra, droogte en hittestress blijven afhankelijk van toekomstige inzet van incidentele middelen.

Met de regionale adaptie strategieën wordt de basis gelegd voor plannen om de fysieke omgeving beter in te richten. Ook bij deze variant hangt de daadwerkelijke uitvoering van deze verbeteringen af van de inzet vanuit andere specifieke fysieke onderwerpen. Bijvoorbeeld als onderdeel van het Nationaal Programma Landelijk Gebied, Gezonde Leefomgeving, Wonen en Bereikbaarheid.

In alle regio's kunnen we actief aanwezig zijn.

Projecten (kennisontwikkeling en pilots) op gebied van klimaatbestendig bouwen, infra, droogte en hittestress blijven afhankelijk van toekomstige inzet van incidentele middelen.

In deze variant is naast een bredere ondersteuning van de werkregio's ook ruimte opgenomen om als provincie bezig te blijven met het thema hitte, waarmee we ook specifiek de gezondheid van onze inwoners (ook thema gezonde leefomgeving) en daarmee brede welvaart raken.

Kennisontwikkeling kan in deze variant een stevige invulling krijgen, van meerwaarde richting partners (gemeenten).

13 Circulaire Economie

Circulaire economie

Provinciaal profiel

(Circulaire) Economie gaat over de economische basis voor brede welvaart. Het gaat om het duurzame verdienvermogen (waarmee verdienen we over 10-20 jaar ons brood). Bij circulaire economie (CE) gaat het om een transitie waarmee bedrijven kunnen blijven beschikken over grondstoffen via regionale kringlopen en zorgen voor een gezonde leefomgeving. Ambitie Gaaf Gelderland is 50% reductie op grondstoffengebruik in 2030

Rollen: faciliteren en stimuleren in de transitie en registreren/redigeren in de fysieke bedrijfsomgeving (bij CE gaat het bijvoorbeeld om voldoende categorie 5 terreinen). CE is geen wettelijke taak.

Richtbedrag

Het richtbedrag voor dit beleidsprogramma is € 0,5 mln (structurele middelen). Tot nu toe is de inzet voor circulaire economie altijd volledig met incidentele middelen gedekt.

Variant Minder

Variant Richtbedrag

Variant Meer

a. wettelijke taken

Geen wettelijke taak

-

Geen wettelijke taak

-

Geen wettelijke taak

-

b. organiserend vermogen

Minimale inzet structurele capaciteit voor CE bij Kiemt, OostNL

0,5 mln

Minimale inzet structurele capaciteit voor CE bij Kiemt, OostNL

0,5 mln

Minimale inzet structurele capaciteit voor CE bij Kiemt, OostNL

0,5 mln

c. 'verschil maken'

n.v.t.

-

n.v.t.

-

Integrale programmering/monitoring en aansturing circulaire economie over de volle breedte van CE: maakindustrie, AgriFood, wonen, afval en infra.

1,25 mln

Totaal

€ 0,5 mln

€ 0,5 mln

€ 1,75 mln

Circulaire economie

Consequenties

In deze variant is er alleen € 0,5 mln budget om de externe capaciteit voor organiserend vermogen bij Kiemt, OostNL en Boost structureel te financieren. Hiermee kunnen zij een beperkt aantal bedrijven ondersteunen in deze transitie. Doelstelling 50% is niet meer realistisch en moet fors worden bijgesteld. Bij een lager bedrag dan € 0,5 mln is het niet realistisch om zichtbare resultaten te verwachten en kan de inzet beter helemaal beëindigd worden.

In deze variant is ook geen integraal programma CE incl. instrumenten, regie en monitoring. Geen stuur op intern/externe projecten en vanuit de structurele inzet zijn er geen middelen voor een kennis en aanjaagbudget om beleidsprogramma's te ondersteunen in CE projecten en geen budget voor ondersteunende instrumenten bedrijven bv maakindustrie.

Deze variant is identiek aan de Variant Minder met dezelfde consequenties.

Kern is een minimale inzet van externe capaciteit ter ondersteuning van een beperkt aantal bedrijven.

In deze variant blijven we vanuit onze rol inzetten op het doel (50% reductie grondstoffen in 2030) dat we met het Rijk hebben afgesproken. Gelderland kan hierdoor koploper blijven op het gebied van circulaire economie.

In deze variant kunnen we vanuit de structurele middelen onze huidige inzet met een integraal stuur op CE doelen uit Gaaf Gelderland voortzetten. Hiermee verbinden we interne programma's (Economie, Agrifood, Wonen, Mobiliteit, etc) met externe programma's die via ons organiserend vermogen lopen (Oost NL, Kiemt en Boost). Uiteindelijk zal CE ambitie volledig moeten landen in de beleidsprogramma's als een vanzelfsprekende inzet. We verwachten dat hiervoor nog zeker 1 bestuursperiode nodig is.